FREEWAVE

nr. 481

NOSTALGIE

FREEWAVE NOSTALGIE
2016 (02) — Nummer 481 — Jaargang 39

www.freewave-media-magazine.nl

COLOFON
Exploitatie: Stichting Media Communicatie
Hoofdredacteur: Hans Knot
Lay-out: Jan van Heeren

Vaste medewerkers:
André van Os, Martin van der Ven

Verantwoordelijke uitgever:
Stichting Media Communicatie, Jan-Fré Vos,
Kornoeljestraat 4a, 9741 JB Groningen
E-mail: info@mediacommunicatie.nl
www.mediacommunicatie.nl

Correspondentieadres:
Hans Knot,
Populierenlaan 8, 9741 HE Groningen
E-mail: hknot@home.nl
www.hansknot.com - www.soundscapes.info

Lidmaatschap:
Een abonnement op Freewave Media Magazine (digitaal) kost tegenwoordig HELEMAAL NIETS!
Uiteraard staat het u vrij een donatie naar SMC te sturen. (Zie hieronder.)

U kunt het pdf-bestand downloaden op:
www.freewave-media-magazine.nl

Transacties en donaties:
ING-rekening: NL85 INGB 0004 0657 00 t.n.v. Mediacommunicatie, Groningen (BIC: INGBNL2A)
PayPal-betaling ook mogelijk

Adverteren in Freewave Nostalgie is mogelijk. E-mail: info@mediacommunicatie.nl

FOTO'S
Indien niet anders vermeld zijn alle foto's uit het Freewave en Offshore Echo's archief.

ISSN NR. 1381-8562

COVER: (grote foto)
Gekleed volgens de mode van 1967 in een flanellen jasje en een wollen rok

Beste lezers,

De sprongen van atleet Phil May baarden in 1967 opzien bij de damescommissie van de atletiekunie. En dat niet vanwege zijn prestaties, maar vanwege iets anders. U leest het in "Even stilstaan bij". In Freewave Nostalgie maken we ook sprongen, maar dan door de tijd. Zo neemt 'Peter de Vries' ons mee naar 1974, toen hij aan boord zat van de Jeanine van Radio Atlantis. En richten we onze blik op KBC Radio, dat anno 'nu' uitzendt vanaf een zendschip.

Rond het thema 'wit' schreef Hans Knot artikelen over de provofiets en de melkautomaat. In Groningen, de stad waar men echte kunst bij V&D kon kopen, liepen ooit zanger Ferré Grignard en een gluurder rond. En in Zandvoort spoelde een wel heel bijzonder beeld aan.

Het jaar 2016 lijkt een jaar te worden waarin veel bekende en minder bekende personen komen te overlijden. Wie herinnert zich It's Garry Shandling's Show op VPRO-televisie in de jaren '80? Nog steeds mijn favoriete Amerikaanse comedy. Garry Shandling (66) overleed in maart van dit jaar, net als prinses Joan van Sealand (86). Over de in februari overleden Axel (RNI) schreef Martin van der Ven een artikel.

In de rubriek Omroephistorie nemen we u terug in de tijd, toen het radio-ontvangsttoestel nog niet heel gewoon was. Van wie zou er volgens André van Os best een standbeeld mogen komen op het Mediapark? En laten we het artikel over tante Hanny niet vergeten. Ik zwaai u uit. (Zwaait u terug?) Tot het volgende nummer.

Jan van Heeren

Inhoud

Even stilstaan bij	3
Peter de Vries herinnert zich: Radio Atlantis	7
RNI's Axel overleden	11
Omroephistorie: Jeugdnet	12
Problemen rond toneeluitzendingen	13
Omroephistorie: Wie zwaaide naar Dappere Dodo	15
De rumoer om de reclame en meer (2)	17
Omroephistorie: Amateurs	18
Wat doen we met mannen die ontrouw zijn?	19
Een gluurder in Groningen	22
Fietsen en nog eens fietsen	24
Met melk meer mans	27
Ferre Grignard in Groningen	29
Caroline Continues	30
Kunst in het warenhuis	31
Nog lang niet uitgedraaid	33
1 April	34
Radio vanaf de 'Grote Rode Boot'	36
Het klokkenspel van de WDR	37
Internet surftips en recensie	38
SMC Shop	40

Even STILSTAAN bij...

het nieuws uit de vergetelheid

tekst: Hans Knot

28 april 1966 - Verkeersongeluk op de Rijksweg 13 bij Delft
© ANP Historisch Archief

In Genemuiden ontstond in januari 1967 een geruchtmakende kerkelijke kwestie, doordat de heer R. Mulder, die een paar weken eerder in de Gereformeerde Gemeente werd herkozen tot diaken, niet in zijn ambt was bevestigd. De reden was dat de heer Mulder in de ogen van zijn collegae-ambtsdragers niet voor dit ambt geschikt was, omdat hij op 10 januari zou hebben gekeken naar de televisiereportage van het huwelijk van prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven. Het kijken naar de televisie werd in de Gereformeerde Gemeente — niet te verwarren met de Gereformeerde Kerk — beschouwd als onchristelijk.

Jürgen May loopt aan kop, 1963 (Bundesarchiv)

De heer Mulder was destijds een bekend en algemeen geacht ingezetene van het stadje aan het Zwarte Water. Hij heeft de Gereformeerde Gemeente jarenlang gediend als diaken en was in 1967 aan de beurt voor aftreden. Hij werd echter zonder strubbelingen herkozen en diende bevestigd te worden. En opeens bestond 'herkozen zonder strubbelingen' niet meer in Genemuiden.

Jürgen May was in 1966 de wereldrecordhouder op de 1000 meter hardlopen geworden en werd alom geprezen in zijn vaderland en ook daarbuiten. In januari 1967 viel hij echter van zijn voetstuk toen bleek dat hij door de Oost-Duitse atletiekbond voor het leven geschorst was omdat hij tijdens de Europese atletiekkampioensch appen, die in augustus 1966 in Boedapest werden gehouden, de amateurbepalingen zou hebben overtreden.

May en zijn ploeggenoot Jürgen Haase, destijds de Europese kampioen op de 10 kilometer, waren tijdens de wedstrijden benaderd door een West-Duitse sportschoenenfabrikant om reclame te maken voor hun producten. Nadat Haase het aanbod gekregen had, ging hij naar zijn ploegleiders, die er een internationaal schandaal van trachtten te maken. May, die het

geld — het zou een bedrag van 1000 dollar zijn geweest — wel geaccepteerd had, werd later door de Oost-Duitse bond ter verantwoording geroepen en voor de rest van zijn leven geschorst.

Maar er was meer gaande binnen de internationale atletiekwereld. Het bleek dat een nieuwe modetrend zich had verspreid, waarbij het ging om wel heel korte minibroekjes die door mannelijke atleten werden gedragen. In Australië verklaarde een woordvoerder van de nationale bond dat de atleten in de toekomst zeker dienden op te letten wat zij tijdens wedstrijden gingen dragen omdat er veelvuldig klachten waren binnengekomen over hun te korte shorts. Het was vooral doorslaggevend dat de damescommissie van de atletiekunie van West-Australië aan de herencommissie een protestbrief had gestuurd, waarin bezwaar werd gemaakt tegen shorts met hoog opgeknipte pijpen en smalle zijkanten.

Phil May, 1966

Onder de atleten rees de vraag wie dan wel de klachten hadden ingediend. Verspringer Phil May, die toegaf een overtreder te zijn, dacht dat misschien alleen een paar oude, lieve dames bezwaren hadden geuit. Hij kon niet geloven, dat jonge meisjes dat hadden gedaan. Vele buitenlandse atleten droegen trouwens nog kortere shorts dan hij. Vooral was dat het geval bij de vrouwelijke deelnemers die er, volgens hem, soms verleidelijk in uit kwamen te zien. Verdere maatregelen, behalve een reprimande, zijn er trouwens destijds niet genomen.

Als je zo op de sociale media kijkt dan komen er vaak klachten voorbij van ontevreden personen die het nodige hebben meegemaakt met hun internetprovider of telefoonaanbieder. Vijftig jaar geleden ging dat wel anders, toen vele mensen het nog dienden te doen met twee televisienetten en vooral zwart/wit beelden.

Het was januari 1967 dat een inwoner van Delft, die dicht bij Rijksweg-13 woonde, naar de boeiende televisiebeelden keek van het verkeer over de Rijksweg. Deze beelden werden gemaakt in opdracht van de Rijkspolitie en de gemeentepolitie van Delft. Of de man nu van Nederland 1 naar Nederland 2 schakelde, hij bleef het verkeer van Rotterdam naar Den Haag en omgekeerd volgen, tot hij er schoon genoeg van kreeg en een klacht indiende bij de Delftse politie.

Heilig Hart kerk, Groningen

Uit een onderzoek bleek dat er een vrij onbetekenende storing was in de kabelverbinding tussen het politiestation aan de Rijksstraatweg en het hoofdbureau aan de Oude Delft, waar men in de avonduren controle uitoefende op het verkeer. Vijf dagen oefende de betreffende televisiekijker zijn geduld; tenslotte had hij alle auto's tussen de twee grote steden gezien en gaf hij weer de voorkeur aan de normale programma's. Het euvel werd snel verholpen. Maar de man kon geen auto meer zien.

Aangezien het carnaval al weer een tijdje achter de rug is en een beperkt aantal katholieken op Aswoensdag eraan gedacht heeft naar de kerk te gaan voor het halen van een askruisje, gingen mijn gedachten naar het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw. Klassikaal werd er naar de Heilig Hart kerk, die met de achterkant tegen onze lagere school stond, gegaan om van pastoor Kemper het askruisje op het voorhoofd te krijgen. Een van de rituelen die vanuit het geloof plaatsvonden. Zo werd er vanaf die Aswoensdag ook een leeg koekjesblik neergezet waarin vanaf dat moment tot aan Paaszaterdag al het snoep diende te worden gedaan dat we kregen bij de buurtwinkeltjes en elders.

Een ander vast gegeven was dat er op vrijdagen beslist geen

vlees op tafel mocht komen. Zie het als een vorm van onthouding die gelijk stond aan het vasten. Bij ons binnen het gezin werd dan vaak dikke rijst gegeten met boter en suiker. Een grote pan rijst werd dan vroeg in de ochtend gemaakt en deze pan werd dan in kranten ingepakt en vervolgens onder de ouderwetse dekens, die de bedden bedekten, gezet. Zo nu en dan kwam er ook vis op tafel om het geheel wat completer te maken.

Aan de verplichting tot onthouding op de vrijdagen kwam uiteindelijk in 1967 een einde toen in februari bekend werd dat de katholieken van Nederland in het vervolg op vrijdag vlees en vleesproducten mochten eten. De bisschoppen hadden besloten de vasten- en onthoudingswet op te heffen en daarmee verviel de verplichting van geen vlees mogen eten op vrijdag. Deze –voor sommigen sensationele- mededeling was vervat in een herderlijk schrijven van het Nederlandse episcopaat dat op de eerste zondag van de vastenperiode dat jaar als vastenbrief vanaf de kansels in alle Katholieke kerken werd voorgelezen.

Centraal in de vastenbrief stond het thema van de boete waarover de bisschoppen samen met hun gelovigen wilden nadenken. Alleen Aswoensdag en Goede Vrijdag bleven als vasten- en onthoudingsdag gehandhaafd. En vanaf de kansel klonk ondermeer vanuit de voorgelezen brief: "Velen uwer zullen hiermee instemmen, anderen zullen verontrust zijn". Verder schreven de bisschoppen dat weliswaar de wetten over vasten en onthouding werden losgelaten maar dat hiermee niet gezegd was dat de boete werd opgeheven. "Wij laten slechts bepaalde vormen van boete los die als verouderd worden ervaren en die ons niet meer aanspreken. Dat heeft de Katholieke kerk altijd gedaan als andere tijden andere vormen nodig maakten. En dat is goed."

In de kringen van de vishandel werd destijds met zeer grote bezorgdheid het resultaat van de maatregel tegemoet gezien.

Visafslag Scheveningen, 1967

Op een zaterdagmorgen werd een grote kraan op een vrachtauto gebruikt om de enorme publicatieborden voor de komende verkiezingen te plaatsen op verschillende plekken in onze stad. Dat betekende dat de daarop volgende weken weer de nodige publiciteit op radio en televisie voor alle deelnemende politieke partijen was.

In gedachten bij dat grote kleurrijke bord kwam een incident naar boven wat betreft de zendtijd voor politieke partijen. Op de radio was het de HDO, de Hilversumsche Draadloze Omroep, die in 1925 als

eerste de gelegenheid gaf een verkiezingsrede via de radio uit te zenden. In 1930 werd door de regering via het zogenaamde 'zendtijdbesluit' vervolgens politieke zendtijd verdeeld over de vijf verzuilde verenigingen die er destijds waren. Gevolg was dat de liberalen, die niet in het zuilensysteem waren vertegenwoordigd, hun stem dus ook niet konden laten horen.

Drie jaar later kon gelukkig ook deze groepering de zendtijd vullen met de boodschap aan potentiële kiezers. In 1937 kwam er een onderbreking daar de toenmalige regering het vanwege de internationale spanningen niet verantwoord achtte politiek te laten bedrijven door partijen op de radio. Tien jaar later, in 1947, werd er voor de verkiezingen wel weer zendtijd toegewezen.

Aan het einde van de jaren vijftig werd aan alle partijen tien minuten zendtijd per twee weken op de radio toegewezen. Tijdelijke uitzondering daarop was dat de CPN, de Communistische Partij Nederland, die zendtijd werd afgehouden daar, volgens de regering, de mogelijkheid tot ondermijnen van volksvrijheden bestond. In 1962 kwam vervolgens ook de televisiezendtijd voor politieke partijen.

Als je nu de zendtijd voor politieke partijen beluistert of bekijkt, zijn dat allemaal vooraf opgenomen, perfect gemaakte, praatjes, die in woord en/of beeld duidelijk de boodschap van de betreffende partijen proberen over te brengen. Vroeger ging het heel anders en was bijvoorbeeld de partijleider te gast in een studio van de Nederlandse Televisie Stichting (NTS) om live zijn verhaal te doen. Totdat het op 22 februari 1967 opeens helemaal misging. Op het tijdstip dat de Boerenpartij haar tien minuten mocht vullen kwam geen enkele vertegenwoordiger van die partij in de studio van de NTS en ging de zendtijd verloren. Boer Koekoek en zijn geestverwanten bleken vergeten te zijn dat ze zendtijd hadden.

De NTS-omroepster deelde de kijkers dan ook mede dat de Boerenpartij niet op de hoogte bleek te zijn van het feit dat men over zendtijd beschikte, en deze dus kwam te vervallen. De pers- en propagandachef van de Boerenpartij, de heer A. J. M. Ebens uit Groningen, verklaarde de volgende middag dat de Boerenpartij geen bericht van de NTS had ontvangen dat zij politieke zendtijd had. Of deze verklaring juist was, is nooit duidelijk geworden evenals de vraag of hier van opzet sprake was.

Peter de Vries herinnert zich: Radio Atlantis

MV Jeanine, 1974

Radio Atlantis, in 1974 een zeezender voor de Belgische kust met Nederlands- en Engelstalige programma's. Zelf was ik, Piet van der Vooren, daar toen werkzaam onder de deejaynaam Peter de Vries. Ik was zelfs de eerste Nederlandse deejay aan boord van de MV Jeanine, tussen alle Engelsen zoals Dave Owen, Dave Rogers en Derek Jones. Vaklui trouwens.

Voordat Radio Atlantis in juni 1973 van start ging vanaf de Mi Amigo, werd er een hoeveelheid '385 meter-stickers' gemaakt. Het was de bedoeling dat Atlantis op 385 meter zou gaan uitzenden, maar doordat het juiste zendkristal voor de frequentie 773 kHz (385 meter) ontbrak aan boord van de Mi Amigo, moesten de uitzendingen noodgedwongen van start gaan op 1187 kHz (259 meter), wat eigenlijk de Caroline-frequentie was. In de uitzendingen werd de eerste week echter steeds gesproken over 'Radio Atlantis op 385 meter'. Later werd dat 259 meter.

Pas op het laatste moment werd aan boord van de MV Mi Amigo ontdekt dat het zendkristal voor 773 kHz ontbrak. Vandaar dat noodgedwongen gestart werd op 1187 kHz. Misschien was dat nog niet zo gek, want het signaal van de 50 kW-zender op 1187 kHz kwam beter door in Vlaanderen dan het geval zou zijn geweest met de 10 kW-zender op 773 kHz. Alleen jammer van die al gedrukte '385 meter'-stickers. En de speciaal bij de PTT aangevraagde postbus met nummer 385 in Oostburg.

Er zijn twee verhalen over de reden waarom het zendkristal voor 773 kHz ontbrak op de Mi Amigo. Het eerste is dat het zendkristal gebruikt werd als een pion tijdens een spelletje schaak, en dat een van de spelers het schaakbord plus pionnen overboord gooide nadat hij een partij had verloren. Het tweede verhaal is dat een paar bemanningsleden van de MEBO 2 (Radio Noordzee) op de koffie waren geweest op de Mi Amigo en stiekem het zendkristal hadden meegenomen. Daardoor ontbrak het juiste zendkristal toen Radio Atlantis van start moest gaan.

Toen in oktober 1973 de mast van het zendschip Mi Amigo van Radio Caroline tijdens een storm afbrak, kwam er ook een voorlopig einde aan de uitzendingen van Radio Atlantis. Eigenaar Adriaan van Landschoot wilde de

uitzendingen echter zo snel mogelijk hervatten, en liet op een Nederlandse werf een nieuwe mast maken. In de tussentijd maakte Ronan O'Rahilly van Radio Caroline echter een deal met Sylvian Tack, die van start wilde gaan met zijn eigen zender Radio Mi Amigo. Zodoende zat Atlantis zonder zendmogelijkheid. Van Landschoot heeft toen de Condor, een zendschip-in-spé gekocht. Daarop zou dan die nieuwe mast moeten komen te staan. De mensen achter Caroline/Mi Amigo hebben toen echter stiekem die mast verdonkeremaand, en op de Mi Amigo geplaatst. Dat Van Landschoot hier woedend over was zal duidelijk zijn. Radio Mi Amigo kon daardoor op 1 januari 1974 van start gaan, terwijl Van Landschoot met zijn nieuwe zendschip in december 1973 begon met testuitzendingen. Dus Atlantis is niet overgenomen door Mi Amigo, integendeel. De Jeanine, het nieuwe zendschip van Atlantis, werd verankerd ongeveer 6 kilometer uit de kust van Knokke (België).

MV Mi Amigo, 1973

Het verhaal dat de MV Galaxy door Van Landschoot aangeschaft zou worden, mag je met een korrel zout nemen. Dat heeft hij nooit geprobeerd. Wel hebben Meister en Bollier (Radio Nordsee) in 1969 geprobeerd om de Galaxy te kopen, maar die was toen al in een zodanige staat dat het schip niet meer zeewaardig was. Ook was de zender aan boord van de Galaxy aangetast door binnengestroomd water. Steve England en Andy Anderson, twee van de Engelse Atlantis-deejays, hebben wel een Spotmaster en een hoeveelheid platen van de Galaxy gehaald. Die Spotmaster werd gebruikt in de boordstudio van de Jeanine om jingles af te spelen.

MV Jeanine

Dat schip, dat eerst Radio Condor zou huisvesten, stelde trouwens niet veel voor. Toen Van Landschoot het schip kocht, was er geen zendapparatuur aan boord. Volgens mij heeft Condor ook nooit uitgezonden. Achter het Atlantis project zaten onder andere Gerard van Dam, Steph Willemsen, Lion Keezer en technicus Theo Klinkenberg. Die laatste is van de loopplank gevallen en verdronken toen het schip in Cuxhaven (Duitsland) lag om uitgerust te worden voor Radio Atlantis.

Bonnie en Jerry uit Vlissingen luisterden praktisch non-stop naar het station. Soms werd hun naam genoemd. Ze regelden de organisatie van de bevoorrading van Radio Atlantis. Maar ook op het kantoor in Oostburg werd overdag uiteraard geluisterd. Secretaresse Cristiane had de radio aanstaan. Overigens vond de communicatie met de vaste wal plaats via de 27 MC. Dat gaf nog weleens problemen, want in de zomermaanden waren er veel condities en drukten de vele sterke Italiaanse 27 MC'ers het relatief zwakke signaal vanaf de Jeanine en vanuit Vlissingen compleet weg. Op een zondag, weet ik me te herinneren, was er een probleem met de middengolfzender, en moest de tender een reserveonderdeel meenemen. Dat werd doorgegeven via de 27 MC, maar de Italianen maakten het onmogelijk om contact te krijgen. Uiteindelijk lukte het toch om het probleem met de middengolfzender zelf aan boord op te lossen, al was dat een

lapmiddel. Het leidde na een tijdje tot een klein brandje in de zender, waardoor het zendkristal beschadigd werd.

Radio Atlantis zond dus in 1974 uit vanaf het zendschip Jeanine, dat ongeveer 6 kilometer uit de kust lag ter hoogte van Knokke (België). Overdag werden Nederlandstalige programma's uitgezonden, die in eerste instantie gericht waren op Vlaanderen. Maar ook in het zuidwesten van ons land werd er naar de uitzendingen geluisterd. 's Avonds en 's nachts waren er internationale uitzendingen in het Engels, die vooral in Engeland goed beluisterd werden.

RCA geluidsmeng-paneel, gebruikt op het REM-eiland en door Radio Atlantis

Tentoonstelling Zeezenders, Omroepmuseum 1994

© Jan van Heeren

De Nederlandstalige programma's werden voor het grootste deel opgenomen in studio's in Oostburg (Zeeuws-Vlaanderen), en dan in de studio aan boord van het zendschip afgespeeld. Daar moest ik, als enige Nederlander aan boord, voor zorgen. Maar ik maakte ook eigen programma's in de radiostudio op het zendschip. De Engelstalige programma's kwamen geheel vanuit de boordstudio. In de praktijk betekende dit dat de Engelse deejays, die echte vaklui waren, 's avonds en 's nachts aan het werk waren en overdag veelal sliepen. Bij mij was dat net andersom, waardoor ik overdag vaak de enige aan boord was die wakker was.

Atlantis gebruikte op de Jeanine de oude 1 kW-radiozender die Radio Noordzee vanaf het REM-eiland gebruikte. Die was een beetje opgepept, waardoor er zo'n 3 kW aan vermogen uitkwam. Dat was echter niet al te best voor de zender. Er was aan boord van de Jeanine inderdaad ook een 10 kW-zender. Dat was de zender die eerder door Radio 270 en Capital Radio was gebruikt. Deze zender was echter niet compleet en kon niet zelfstandig uitzenden. Het was de bedoeling om de REM-zender te gebruiken als een soort voortrap, en de 10 kW-zender als eindtrap. Die is één keer ingeschakeld geweest, maar daar was het antennesysteem niet op berekend waardoor de isolatoren doorbrandden. Ook kon de generator niet genoeg elektriciteit leveren voor deze zender, waardoor de stroom op het gehele schip uitviel. Deze zender is dus niet uitgebrand, maar kon verder niet meer gebruikt worden. Daardoor bleef Radio Atlantis met zo'n 3 kW uitzenden.

De ontvangst aan de Britse oostkust was matig, maar de 'echte' zeezenderfans stemden toch graag af op Radio Atlantis. 's Avonds ging dat als gevolg van interferentie van een Finse zender op 962 kHz (312 meter) soms moeilijk, maar 's nachts was het signaal vaak prima te ontvangen als die Finse zender uit de lucht was. Dan was de 962 kHz een redelijk 'schone' frequentie. Op de andere gebruikte frequenties (o.a. 1115 en 1331 kHz) was dat een stuk moeilijker als gevolg van storing en jamming door Italiaanse zenders.

Er was aan boord van de Jeanine maar één zendkristal voor 962 kHz (312 meter). Toen tijdens een klein brandje in de zender dat zendkristal beschadigd raakte, moest noodgedwongen naar een andere frequentie worden overgeschakeld (1331 kHz). Daardoor verslechterde de ontvangst van Atlantis in de laatste periode van haar bestaan.

Ik heb het dan over de periode dat er met zo'n 3 kW werd uitgezonden vanaf de Jeanine voor de Belgische kust, dus van december 1973 tot en met augustus 1974. De ontvangst in Zeeland en West-Brabant was overdag goed. Daarbuiten werd het al snel minder. Ikzelf woonde in de buurt van Leiden, en daar was het

signaal overdag weliswaar te ontvangen, maar het was op 962 kHz wel kantje boord. 's Avonds was het problematisch tot slecht vanwege interferentie van andere zenders. 's Nachts echter was de ontvangst overal redelijk, doordat de gebruikte frequenties op dat tijdstip veelal 'schoon' waren.

boordstudio, augustus 1974

Recentelijk kwam ik in contact met een paar mensen, die veel oude opnamen van zeezenders hebben. Een van hen bleek een opname van mij te hebben toen ik, 19 jaar jong, in 1974 bij de zeezender Radio Atlantis programma's presenteerde. Omdat ik zelf geen enkele opname uit die tijd had, was ik daar natuurlijk erg blij mee. Hoewel veel mensen hun jeugdzonden vaak willen vergeten, ben ik er juist een beetje trots op.

De opname dateert van 21 juni 1974, en begint om 6.28 uur met het ochtendprogramma van de Engelse deejay Dave Owen. Om 7.00 uur beginnen dan de Nederlandstalige uitzendingen met 'Peter de Vries', oftewel ikke. Je hoort dan het eerste half uur van mijn ochtendshow. Ik kan me overigens niet herinneren dat ik ooit daarna nog eens zo hyperactief ben geweest op dat tijdstip... Ben je geïnteresseerd in het beluisteren van de opname, dan kan je hem hier vinden:
https://soundcloud.com/teylinger-journalist/opname-van-zeezender-radio-atlantis-uit-1974

De volgende opname is van 29 juni 1974, toen ik ook aan boord van het radioschip Jeanine was. En ik word door deejay Terry Davis genoemd: 'Peter Deepfreeze'.
http://www.mediafire.com/download/xpqh1na19wzbhsh/Atlantis+++1974.06.29++1803-1934++Rebound+hour+-+Terry+Davis.mp3

Toen ik indertijd werd afgelost en weer naar huis kon, stormde het behoorlijk. De tender (bevoorradingsboot), die uit Vlissingen kwam, kon maar met moeite langszij het zendschip komen, maar na veel vijven en zessen lukte hem me toch om midden op de Noordzee over te springen. Dat zou ik nu niet meer doen...

Meer Radio Atlantis stickers:
https://www.flickr.com/photos/offshoreradio/sets/72157647372164749
Geluidsopnamen met dank aan Vincent Schriel en Jan-Fré Vos

RNI's Axel overleden

tekst: Martin van der Ven

Triest nieuws voor de fans van RNI. Op 11 februari overleed Axel Borsdorf op 67-jarige leeftijd in zijn woonplaats Lörrach-Haagen aan de gevolgen van een jarenlang gevecht tegen kanker. Als 'Axel' werkte hij in 1970 gedurende enkele maanden aan boord van de MEBO II.

Nadat de Duitstalige programma's begin 1970 van start waren gegaan, met als deejays de Oostenrijker Horst Reiner, Hannibal uit Duitsland en enkele malen de presentatrice Elke uit Zwitserland, was het Axel die Horst Reiner in de lente van 1970 ging vervangen omdat Horst totaal niet binnen het swingende presentatieteam van RNI paste. Dit gebeurde precies nadat de MEBO II een ankerplaats voor de Britse kust had verkozen.

Axel presenteerde zowel een ochtend- als avondshow en was ook verantwoordelijk voor de presentatie van de Top 40 op de zondagavonden. Nadat de MEBO II terugkeerde voor de kust van Nederland begon Axel aan zijn laatste periode aan boord van het zendschip. Hij werkte samen met tal van Engelse deejays zoals: Andy Archer, Carl Mitchell, Alan West, Michael Lindsey, Mark Wesley en Roger 'Twiggy' Day.

Na vele jaren op zoek te zijn geweest naar Axel, gelukte het mij vorig jaar, midden herfst, contact met hem te krijgen. Dit gebeurde via zijn pagina op Facebook. Daar was hij actief onder zijn nieuwe naam Lung Sen. Axel Bosdorf werd geboren op 14 september 1948 in Dresden en groeide op in Lörrach, een plaats vlakbij de grens tussen Duitsland en Zwitserland.

Daar studeerde hij aan de Hans-Thoma-Gymnasium. Vervolgens studeerde hij aan de Hotel Vakschool in Luzern en werd daardoor gediplomeerde kok. Gedurende zijn studie werkte hij ook freelance als deejay in verschillende discotheken en voor een aantal radiostations, waarna hij de stap richting RNI maakte. Nadat hij het station had verlaten ging hij werken voor het Zwitserse reisbureau ´Hotelplan´ als animator. Veel later vertrok hij naar de Toeristenorganisatie ´TUI´ waar hij reisleider werd naar landen als Thailand, Spanje, Tunesië en Italië.

Sinds 1978 bezocht hij zeer regelmatig Pattaya in Thailand waar hij ook vanaf 1989 merendeels woonde. Het was ook daar dat hij zijn nieuwe naam aannam: Lung Sen. Hij kreeg er een zeer nauw contact met een Thaise familie die hij hielp met het bouwen van een boerderij. Gedurende vele jaren schreef hij voor het Thaise Nieuwsportaal 'Farang'. De inwoners van Pattaya waren zeer op Axel Bosdorf gesteld. Gedurende al die jaren hield hij zijn huis in Lörrach-Haagen aan, waarheen hij terugging na zijn pensionering en dus op 11 februari kwam te overlijden.

Z@PPELIN Jeugdnet

OMROEP-HISTORIE

tekst: Andre van Os

Op maandag 4 september 2000 om 7.00 uur 's ochtends ging Z@ppelin van start: het jeugdnet van de publieke omroep. Het idee kwam in 1998 van de KRO om één Nederlandse publieke kinderzender te maken. En dat was niet zomaar iets. Ben ik tegenwoordig al de volgende ochtend vergeten wat ik de voorgaande avond op televisie heb gezien (als ik al kijk), jeugdtelevisie blijft je je hele leven bij. En dat is ernstig leeftijdsgebonden. Floris en Sindela waren voor mij helden; mensen die twee jaar jonger zijn zegt het niets. Ivanhoe is voor mij weer een onbekende, net als Dappere Dodo, die we elders in dit blad in het zonnetje hebben gezet. Rikki en Slingertje daarentegen... Grote constante in de stroom kinderprogramma's van de afgelopen decennia is Aart Staartjes. Ik zag hem voor het eerst in het reuze spannende Woord voor Woord (IKOR), waarin hij verhalen uit de bijbel vertelde, hertaald door Karel Eykman. Stel je voor: een verteller in de bundel van een eenzame studioschijnwerper, afgewisseld met tekeningen van Bert Bouman (bij ons thuis in zwart-wit). Dat was het hele programma en daarvoor zat je aan de buis gekluisterd! Met de Stratemakeropzeeshow en Jan J. de Bom v/h de kindervriend had ik weer veel minder. De Stratemaker en J.J. de Bom (Aart Staartjes en Joost Prinsen) bezigden vieze woorden, terwijl de Deftige Dame (Wieteke van Dort) voortdurend windjes liet. Tikkie te alternatief naar mijn toenmalige smaak. Jaren later was Aart er nog steeds, als held voor m'n eigen kinderen als Meneer Aart in Sesamstraat. Staartjes is niet alleen een geweldig vakman, hij heeft ook uitgesproken ideeën over kindertelevisie. Daarom was hij eigenlijk de godfather van Z@ppelin. Hij had dat jeugdnet moeten openen en op het Mediapark verdient hij een standbeeld.

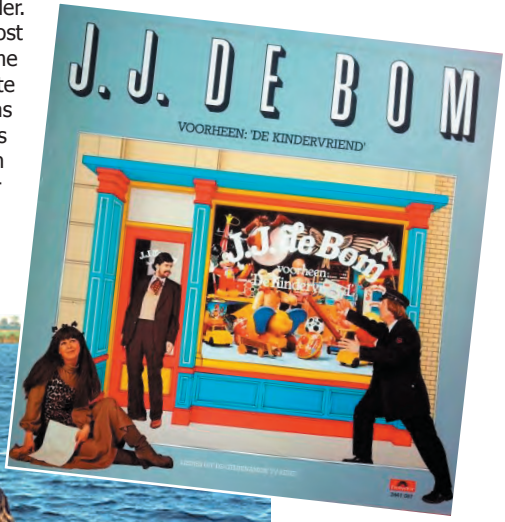

Aart Staartjes, 1972, op locatie met Woord voor woord (IKOR) (archief Beeld en Geluid)

Dini de Neef (l) en Sigrid Koetse in "De zotskap", VARA

tekst: Hans Knot

Problemen rond toneeluitzendingen

Vele Nederlanders, die al in het bezit van een televisie waren, keken in de eerste helft van de jaren zestig van de vorige eeuw met regelmaat naar een van de vele toneelstukken die op het beeldscherm werden vertoond. Ook gebeurde het dat een bepaald stuk gewoon in de herhaling werd gezet. Het was de tijd dat op het werk en tijdens de theekrans terug werd geblikt op dat ene programma met toneelamusement, immers werd er niet veel meer gebracht.

Begin januari 1967 leek het erop dat de Nederlandse kijkers het daarop volgende winterseizoen, dat in die tijd op de Nederlandse televisie al in september begon, geen televisiespel meer zouden zien. Er was namelijk een conflict gaande tussen de Nederlandse Vereniging van Toneelspelers (NVT) en de Nederlandse televisiestichting (NTS). Deze laatste vertegenwoordigde ook de toenmalige publieke omroepen.

De dreiging vanuit de vereniging was dat wanneer voor de zomer een conflict niet zou worden bijgelegd er in het nieuwe seizoen geen enkel televisiespel meer herhaald mocht worden of naar het buitenland kon worden gerelayeerd. Relaisprogramma's werden in die tijd vooral geleverd aan onze zuiderburen. Het diepgaande meningsverschil had betrekking op de honorering van de freelance regisseurs van televisiespelen. Zij kregen namelijk door de NTS alleen voor de eerste uitzending uitbetaald. In geval van relayeren of van een herhaling van uitzending op de Nederlandse televisie vielen zij buiten elke vorm van betaling. De toneelspelers zelf kregen echter wel een honorarium bij heruitzending en het eventuele relayeren.

De leden van de NVT hadden in het najaar van 1966 al duidelijk gemaakt dat men het niet uitbetalen een onhoudbare toestand vond en dus drong men er bij hun bestuur op aan met het bestuur van de NTS hierover tot een vergelijk te komen. De NTS was echter niet op het verzoek tot betaling, in geval van relayeren of herhalingen, ingegaan.

Er waren, aldus een woordvoerder van de NTS in januari 1967, een aantal besprekingen op internationaal niveau over dit soort kwesties gaande, namelijk binnen de Europese Radio-Unie, waarvan de NTS liever het resultaat afwachtte en waarop zij dus niet wensten vooruit te lopen met een besluit.

De weigering van de zijde van de NTS was daarom voor de NVT aanleiding geweest een speciale vergadering uit te schrijven, waarop later werd besloten allereerst uit de gezamenlijke inkomsten van de NVT-leden voor die herhalingen de freelance regisseurs te betalen. Voorts besloot men dat, als de NTS voor september

1967 de zaken niet had geregeld de clausule, dat een toneelspel niet mocht worden herhaald of worden gerelayeerd, in de contracten van de NVT-leden zou worden opgenomen.

Leen Jongewaard en Egbert van Paridon in "Neem mij nou bevobbeld", NCRV

Op 10 januari 1967 bleek een andere groep zich op te werpen als de verlosser. Het bestuur van de beroepsvereniging van creatieve televisiemedewerkers Groep 73, had zich namelijk in een brief gericht tot de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk naar aanleiding van de moeilijkheden welke gerezen waren in het overleg tussen de NVT en de NTS, een brief die ook naar de dagbladen werd verstuurd: 'Ons bestuur heeft begrip voor de verschillende aspecten van de bij dit conflict naar voren gekomen problematiek. Een zekere vertrouwdheid met de materie geeft ons aanleiding bij de eventuele bestudering en bespreking daarvan de goede diensten van onze vereniging aan te bieden. In de overtuiging daarmee een bijdrage te kunnen leveren tot een oplossing welke in het belang zal zijn van een goed en cultureel verantwoord functioneren van de Nederlandse televisie.'

Twee dagen later bleek er zeker nog geen oplossing tussen beide partijen te zijn gevonden. Het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Toneelkunstenaars had namelijk besloten zijn leden te adviseren alle uitnodigingen tot medewerking aan televisieprogramma's te weigeren. Aanvankelijk was hiervoor een termijn gesteld tot 15 januari 1967 om het bestuur van de NTS de gelegenheid te geven in zijn volgende vergadering alsnog een oplossing te vinden voor effectuering van de overeengekomen maatregelen. Deze mededeling van de NVT vervolgde met: 'Het blijkt echter dat van deze hoffelijkheid door de omroepverenigingen misbruik wordt gemaakt door nog vóór 15 januari honderden contractafspraken te maken, vaak zonder inachtneming van de daarvoor geldende regels, waartoe onder meer behoort het verkrijgen van toestemming van het toneelgezelschap waarbij de betreffende acteur werkzaam is.'

Op 13 januari 1967 kwam naar buiten dat de NTS alsnog de acteurs diende te betalen voor een tweede vertoning en meer. Er werd een creatieve oplossing gevonden, welke vanuit Den Haag werd geredigeerd: 'Het conflict tussen de NTS en de Nederlandse Vereniging van Toneelkunstenaars is uit de wereld. Na een bespreking tussen vertegenwoordigers van de NTS en minister Klompé (Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk) gistermiddag, is vastgesteld dat in de reserves van de NTS-begroting 1966 voldoende ruimte was om aan de eisen van de NVT te voldoen. Het bestuur van de NTS zou zich vandaag over de ministeriële beslissing beraden. De NTS is financieel geen autonome instelling. Elke uitgave uit eigen middelen dient door de minister van CRM te worden goedgekeurd.'

Persbureau GPD vervolgde met: 'Er werd reeds enkele dagen koortsachtig naar een oplossing gezocht, doch de kans dat die werd gevonden werd aanzienlijk verkleind toen de NVT van alle kanten steun kreeg. Zelfs de Federatie van Acteurs Organisaties (FIA) uit Parijs stond sympathiek tegenover het initiatief van de NVT en riep de aangesloten bonden op niet meer met de Nederlandse omroepen in zee te gaan, zolang geen oplossing was gevonden in het geschil.'

Uiteindelijk tastte de NTS alsnog in de reserves en werd er geld vrijgemaakt voor nabetalingen aan auteurs die zaten in toneelstukken die beschikbaar waren gesteld voor heruitzendingen. Een voorlopige stilte voor de storm was een feit en Nederland kon weer met een gerust hart naar de toneelvoorstelling op de televisie kijken.

Tante Hannie oftewel:

tekst: Andre van Os

Wie zwaaide naar Dappere Dodo en waarom?

Tante Hannie Lips kondigt het jeugdprogramma Dappere Dodo aan. Het is 1955: de KRO omroepster is een begrip voor klein Nederland en als 'gezicht van de KRO jeugdtelevisie' een voorloopster van Yvon Jaspers. De KRO bewijst zich dan al als maker van jeugdtelevisie. Hannie Lips. Iedereen van boven de vijftig leek haar eind jaren negentig nog te kennen. 'Elke woensdagmiddag zaten we een half uur voor het begin van de uitzending vol spanning voor de kast. Want een half uur voor de uitzending was het testbeeld te zien; dat was voor ons ook al televisie,' schreef wijlen Klokhuis eindredacteur Piet Geelhoed in de NPS bundel Kleine Berichten (1996). 'Vanaf het moment dat dan eindelijk Tante Hanny op het scherm verscheen, durfden we geen seconde meer opzij te kijken om maar niets van het wonder televisie te missen. Wat er ook op het scherm verscheen, we vonden het allemaal even mooi en fascinerend.' Voor mensen beneden de vijftig was dat toen haast een anekdote uit de televisie oudheid. De zwaaiende tante. Hadden de drie schrijvers van Het Parool, die gezamenlijk tv-commentator Han Lips vormden, zich door haar laten inspireren? Waren zij toen dus boven de vijftig? In Spreek'buis, het blad voor omroepmedewerkers, wilden we de herinneringen staven van de vijftig-plussers, die ademloos naar Hannie

hadden zitten kijken. Wie zwaaide er naar Dappere Dodo en waarom? Lezers konden het laten weten per interne post, fax en zelfs e-mail.

Jan Schippers van het NOS Radionieuws was één van de mensen die reageerden: 'Ook ik was zo'n kind dat in de eerste televisiejaren samen met buurtgenootjes op woensdag-enzaterdagmiddag naar de kinderprogramma's keek. Om het gebrek aan een televisietoestel te compenseren hadden mijn twee oudere broers een houten tv-antenne op het dak gezet, die veel bekijks trok. In mijn straat in Bussum waren voor zover bekend drie huizen met televisie, en één gezin was zo gastvrij om de buurtkinderen te ontvangen. Iedereen op de grond, en de gordijnen potdicht. Ik was me er toen goed van bewust dat de programma's heel dichtbij gemaakt werden, op misschien twee kilometer van mijn huis! Tante Hannie Lips zwaaide altijd haar programma uit. Ik zie nog die grote handen voor me. Nooit zwaaide ik terug, waarschijnlijk omdat ik me daarvoor schaamde. Op een keer nodigde Tante Hannie de kindertjes uit de buurt uit om haar te komen helpen met wuiven. Onmiddellijk scheurde ik met mijn fietsje naar studio Irene in Bussum, het helaas gesloopte legendarische witte kerkgebouwtje waar de uitzendingen toen vandaan kwamen. Op het moment dat ik daar aankwam zwaaiden de deuren open. Een loodzware camera reed naar buiten en ons aller tante Hannie verscheen. Of ik toen naar de kindertjes in het land heb meegezwaaid kan ik me niet meer herinneren.'

Uit de KRO Gids van 19 januari 1957:

K.R.O. Kinderprogramma

17.00 (5.00) "Dappere Dodo deel 23."
Dat is lang geleden he, dat jullie Dodo voor het laatst zagen! Je weet wel, dat was op de bruiloft van Juffrouw Vulpen en de Kapitein. We hebben toen met elkaar het schip bekeken waarmee Dodo en Kees een reis mogen maken, weet je nog? Vandaag zullen meneer Bert Brugman en zijn poppenspelers ons daar wel meer van vertellen.

17.15 (5.15): volgt de aankondiging van deel 13 van het programma "Hokus Pokus-Dat kan ik ook!" met meneer (Adrie) van Oorschot en daarna staat aangekondigd:

17.30 (5.30) TANTE HANNIE zwaait als vanouds jullie weer hartelijk goeiendag en roept: tot ziens op zaterdag 16 februari. Regie: Wim Bary.

Joost Tholens, oud-regisseur, reageerde ook en herinnerde zich: 'De eindtune van Dappere Dodo had iets van joelende kinderen aan het slot en er werd geloof ik "dag" geroepen, waarop "best wel heus" naar een aantal van de 45.000 toen in Nederland staande toestellen gezwaaid zal zijn. De omroepster Tante Hannie zwaaide zelf aan het eind van de uitzending naar de kindertjes en dat was dan ook een aangekondigd programma item. Ik was in die tijd programma-assistent C (f.219,50 per maand schoon!) en maakte een keer mee dat aan het eind van het zwaaien, als er gecrossed werd naar een voor een ventilator wapperende KRO-vlag, de fader van Tante Hannie's camera niet helemaal dicht werd getrokken zodat de signalering bleef branden. Terwijl de crew in het halletje van de Irene Studio al koffie stond te drinken, heeft Tante Hannie toen nog een flink tijdje door zitten zwaaien.' Hannie Lips overleed in 2012 op 88-jarige leeftijd. Dag Dag!

De rumoer om de reclame en meer (2)

tekst: Hans Knot

In de vorige Freewave Nostalgie was te lezen dat het eerste reclameblok via de legale omroepen in januari 1967 werd vertoond.

De eerste reclames waren nauwelijks uitgezonden of enkele dagen later kwamen er al de nodige problemen. Dat was dan wel niet met de STER-blokken, maar met bedrijven en personen die een ook een extraatje wensten te verdienen. Er gingen volop geruchten, dat er spoedig ook reclameborden in voetbalstadions en andere terreinen, waar sportevenementen zouden gaan plaatsvinden, zouden komen. Dit was ook de leiding van de NTS ter ore gekomen die de hogerhand inschakelde.

Op 10 januari 1967 kwam het volgende bericht in de kranten die waren aangesloten bij de Gemeenschappelijke Persdienst. 'De Nederlandse Televisie Stichting heeft gisteren dreigende woorden gericht aan het adres van firma's die bij reportages van voetbalwedstrijden in het buitenland op slinkse wijze ongeoorloofde reclame op de schermen brengen. Programma-commissaris W. Rengelink deelde mee, dat wanneer praktijken als bij de wedstrijd Liverpool—Ajax nog eens voorkomen, de NTS zal overwegen dergelijke uitzendingen te schrappen. De heer Rengelink motiveerde zijn dreigement, waarvan het Nederlandse voetbalpubliek minstens even erg zou schrikken als de betrokken ondernemingen, door te zeggen, dat het hier om een unfaire manier van reclame maken gaat, die strijdig is met iedere vorm van redelijkheid en normaal fatsoen.'

De kwestie was inmiddels besproken met de Stichting Ether-Reclame (STER), die zich beraadde over represaillemaatregelen. Ook liet de NTS de Tsjechische televisie weten, dat zij waarschijnlijk geen reportage zou verzorgen van de wedstrijd tussen Dukla-Praag en Ajax, wanneer in het stadion van Praag Nederlandse of andere daar niet bekende reclameteksten werden aangebracht.

Ook geen reclame was gewenst bij het kunstrijden. De Eislauf-Verband uit Wenen, die in 1967 de wereldkampioenschappen kunstrijden organiseerde, was van mening, dat de Eurovisie een contract zou breken, als het evenement niet werd uitgezonden. De Eurovisie weigerde namelijk de wereldkampioenschappen uit te zenden als de reclame langs de ring niet verwijderd werd. Volgens Eislauf- Verband had de Eurovisie op grond van het contract van 12 december 1964, niet het recht een dergelijke stap te nemen. Alle adverteerders hadden lang lopende contracten en er zou niet meer reclame vertoond worden dan in 1966 in Davos, van waar de wereldkampioenschappen wel werden uitgezonden door de Eurovisie.

reclame 1967

Uiteindelijk werd aan alle wensen voldaan en zou het nog jaren duren voor er optimaal reclame werd gemaakt in de stadions en vooral de televisiemaatschappijen zouden gaan mee profiteren van de grote opbrengsten aan reclame-inkomsten.

Amateurs

OMROEP-HISTORIE

tekst:
André van Os

Je hoorde in de begindagen van het internet - eind jaren negentig - wel eens dat het zo ingewikkeld was: computer, browser, duizenden plug-ins, een ratjetoe aan audio- en videosoftware. Enfin, dat soort bezwaren. Toch was internet toen al vele malen eenvoudiger dan dat eerste omroepmedium: de radio. De 'happy few' die er iets van begrepen, waren de techneuten die zelfbouwontvangers aan de praat wisten te krijgen. De lol zat 'm niet zozeer in het luisteren naar de radio als wel in het prutsen met de techniek (ook in die zin verschillen de radiopioniers weinig van de internetters van het eerste uur). Maar toen er ook iets te beluisteren viel (Idzerda en daarna de Nederlandse Vereniging voor Radiotelegrafie waren de eerste 'radio-content-providers') kregen de radioamateurs te maken met volle huiskamers: de hele buurt wilde meeluisteren. Het bracht radioamateur Bauling uit de Zaanstreek ertoe in 1924 een rudimentaire vorm van radiodistributie aan te leggen: zoals later de kabelmodems van UPC werden gedeeld door sommige buren, zo voorzag Bauling zijn buren van radio. De omroepverenigingen en de radiodistributie ontwikkelden zich al volop, toen er nog geen sprake was van een radiotoestel dat op eenvoudige wijze door 'leken' te bedienen was. Pas na 1926 richtte Philips zich niet langer uitsluitend op de radioamateurs als doelgroep voor de verkoop van radiotoestellen, maar ook op de doorsnee luisteraar. Een echt radiotoestel was het toen ook nog niet: spoel, radiobuis en luidspreker waren losse onderdelen. Met de opkomst van de 'gewone' radioluisteraar verdween de radioamateur niet naar de achtergrond. Radio's bouwen bleef populair - vooral in de jaren dertig van de 20e eeuw - en de omroepen probeerden de radioamateurs van dienst te zijn. Voor de 'arbeiders radioamateurs' kwam de VARA met een 'bandtoestel' met onderdelen van Philips en Nijkerk Radio. Vooral de VARA kwam de doe-het-zelvers tegemoet, omdat reguliere toestellen voor menig arbeider te duur waren.

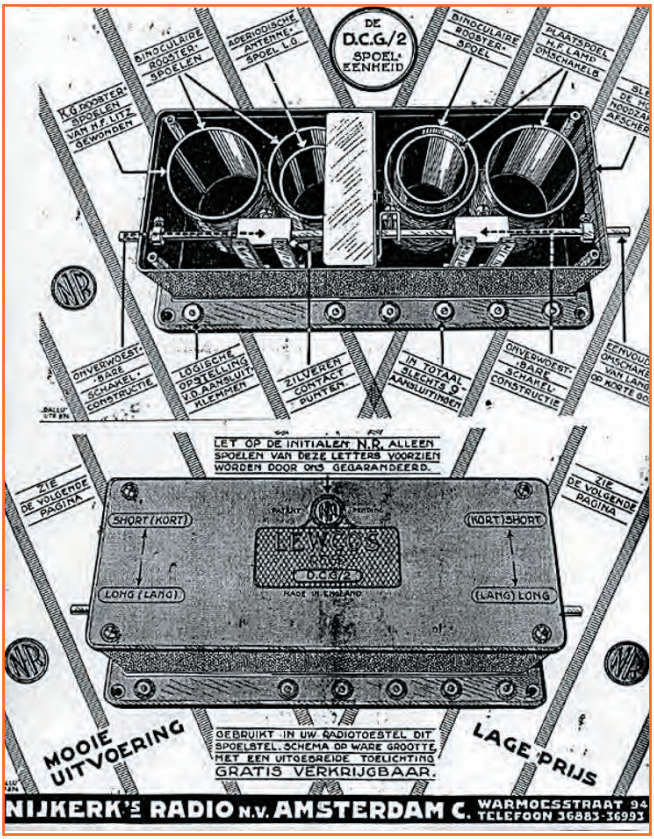

>
LEWCOS spoelstel toegepast in de door Radio Nijkerk ontworpen PILODYNE radio. Dit ontwerp is het voorbeeld geweest voor de Varadyne van de VARA.

Uitgebreide informatie op de website van de Nederlandse Vereniging voor de Historie van de Radio: www.nvhr.nl.

WAT DOEN WE MET MANNEN DIE ONTROUW ZIJN?

tekst: Hans Knot

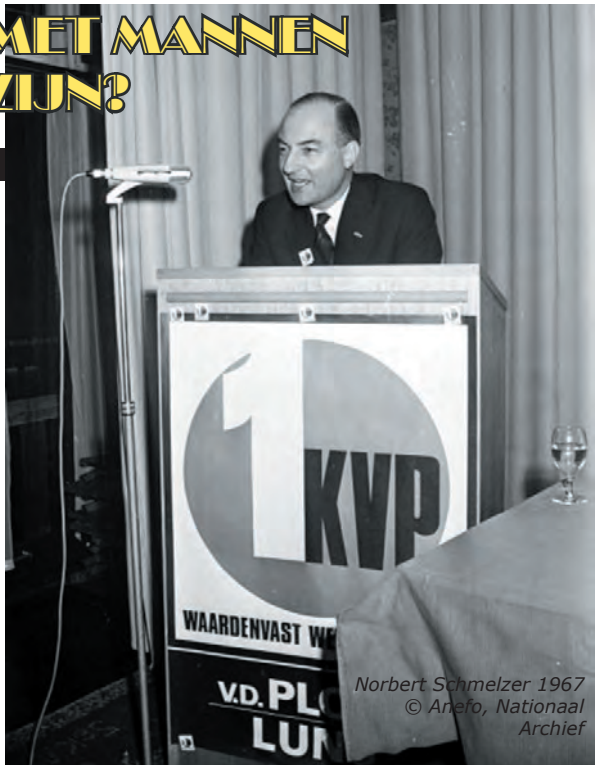

Norbert Schmelzer 1967
© Anefo, Nationaal Archief

Een vraag die per echtpaar denk ik opgelost en ingevuld dient te worden, al dan niet door middel van een echtscheiding. Wel, in 1967 dacht een bepaalde persoon er anders over en wenste een radicale oplossing. Het was de burgemeester van de gemeente Heer (Limburg), mr. Louis Corten, die de toenmalige minister drs. Norbert Schmelzer en mede partijgenoten versteld liet staan door een pleidooi te houden voor de inrichting van werkkampen voor mannen, die hun gezinnen onverzorgd achterlieten.

De burgemeester deed een dringend beroep op de KVP-verkiezingsequipe, die zijn gemeente in januari 1967 bezocht, om alles in het werk te stellen de gemeenten te verlossen van zogenaamde parasieten, waarmede hij bedoelde de mannen die hun vrouwen en kinderen in de steek lieten en dezen ten laste van de gemeente lieten komen.

De toenmalige bestaande wetten waren niet toereikend en daarom bepleitte mr. Corten een soort werkkamp voor deze ontrouwe echtelieden, waar zij te werk konden worden gesteld en van waaruit hun lonen naar de achtergebleven vrouwen en kinderen konden worden gestuurd.

Al vrij snel nadat als eerste een krant in het zuiden van het land het standpunt van de burgemeester naar buiten had gebracht waren het andere, vooral regionale, kranten die de berichtgeving overnamen of een eigen journalist op de burgemeester afstuurden om hem eens nader aan de tand te voelen. Volgens, de opeens in de schijnwerpers staande, burgemeester Corten kreeg hij volop fanmail van vooral vrouwen, die zijn plan destijds toejuichten. Maar er hadden ook wanhopige mannen gereageerd. Eén ervan werd door de 44-jarige Corten geciteerd: "U zou mijn vrouw eens een dag moeten meemaken, dan zou U zeker ook het idee krijgen dat er werkkampen voor ontrouwe vrouwen dienen te komen."

Zuid Limburg was destijds vooral in het nieuws vanwege geplande herindeling van gemeenten rond Maastricht. De gemeente Heer had in 1967 rond de 12.000 inwoners, waarvan velen het Katholieke geloof beleden. Het is niet bekend of de uitspraken van de burgemeester iets te maken hadden met de herhaaldelijke verklaringen van Paus Paulus VI die echtscheidingen een verwerpelijke zaak had genoemd.

Limburg en de rest van zuidelijk Nederland bevonden zich reeds in een periode van aanloop naar het carnaval en je kunt begrijpen dat de uitspraken van Corten ook zo het nodige aan leut opriepen. Zo wierp een journalist het idee op dat er ook ruimte diende te zijn voor een tegenhanger, een pretkamp voor trouwe echtgenoten. Na alle reacties en de vele journalisten die een afspraak met Korten wilden, was de burgemeester wel een beetje beduusd geworden en trok hij zich enigszins terug in zijn schulpje getuige van een van zijn uitspraken tegen journalisten: "Ik heb er natuurlijk niets mee te maken als iemand ontrouw wil wezen. Ik zal daar ook nooit wat van zeggen. Wat ik wel heb gezegd is een beetje anders dan in de kranten is gekomen. Het is daarom dan ook dat ik mijn afspraken heb verzet en U, de schrijvende pers, heb uitgenodigd om hier mijn verhaal te horen."

De journalisten, die van heinde en ver kwamen, werden dan ook met veel warmte ontvangen in het Raadhuis van Heer, waar koffie, sigaretten en sigaren klaar stonden. Het was volgens Louis Corten allemaal begonnen toen de KVP lijsttrekker Schmelzer een bezoek bracht aan zijn gemeente, daarbij vergezeld door kandidaatsleden uit Limburg, mej. Kok en de heer Baeten. Het was een soort van propagandabezoek met het oog op de verkiezingen voor de Tweede Kamer, die in dat voorjaar plaatsvonden.

Corten: "Als burgemeester mag je natuurlijk niet aan politiek doen, maar als er mensen in je gemeente komen, die straks als Kamerlid wat in de melk hebben te brokkelen, wel, dan kan het nuttig zijn die lieden te confronteren met problemen waar gemeentebesturen mee te kampen hebben. Ik heb daar een paar problemen aangesneden, zoals de noodzaak van een bovengemeentelijk streekbestuur. En ik heb ook de kwestie van de zogenaamde ontrouwe echtgenoten aangesneden. Ik heb daarbij gedoeld op de parasieten, die de gemeenschap laten opdraaien voor het onderhoud van hun achtergebleven gezinnen. Hierover heb ik hoogstens twee minuten met de heer Schmelzer gesproken. Ik heb gezegd: "Dit is een cri de coeur, ik leg het voor u op tafel, ik vraag u geen belofte, maar ik hoop wel dat deze zaak eens de aandacht van de Kamerleden krijgt."

In een ander interview gaf Corten aan zich niet al te diep in de materie van weggelopen echtgenoten te hebben verdiept. "Het aantal gevallen, waarin een man zijn gezin onverzorgd achterlaat is mij onbekend. Maar één geval is al voldoende om er tegenop te komen. Volgens artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht is het strafbaar een gezin in hulpbehoevende toestand achter te laten. Goed, maar het gebeurt en in een dergelijk geval schendt de man de rechten van het gezin. Daarbij blijft het niet. Dat gezin moet in leven blijven en op het ogenblik hebben wij gelukkig de Algemene Bijstandswet, die het ons mogelijk maakt een uitkering te geven. De betrokken man is dan ten tweeden male fout. Hij

pleegt ook nog een aanslag op de portemonnee van de gemeenschap. En mag die gemeenschap dan alstublieft proberen zich hiertegen te
weren?"

Op dat moment was Corten anderhalf jaar burgervader van de gemeente Heer en daarvoor van het noordelijker gelegen Grevenbicht, waar hij ieder van de 2000 ingezetenen persoonlijk dacht te kennen en daar ook al weglopende mannen had ontdekt. "Ach, ik heb daar wel eens getracht een dergelijke parasiet tot betaling te dwingen. Dat kan via een gerechtelijk vonnis. Maar toen de gemeente beslag wilde leggen op het loon was de vogel gevlogen. Ik vond hem in de Amsterdamse haven en liet beslag leggen op zijn salaris. Hij nam ontslag en de tweede keer zaten we er naast. In een ander geval ging de betrokkene met huishoudelijke apparaten langs de deuren en mocht hij de eerste aanbetaling van de klanten als provisie in de zak steken. Kom daar maar eens tussen."

En in Grevenbicht, destijds een dorpje onder de rook van Sittard, waren er zelfs ontrouwen de grens over gevlucht. Corten destijds: "Soms gebeurt het, dat zo'n man werk zoekt in Duitsland. Dan moet een gerechtelijk vonnis in Duitsland getekend worden waarvoor een procureur nodig is en meer. Dergelijke verhalen kunt u horen bij de diensten van Sociale Zaken van elke gemeente in het land. Dat men zijn gezin ontrouw is, alla, het is al erg genoeg, maar dat men daarna gaat parasiteren op de gemeenschap is in hoge mate laakbaar".

In weer een ander interview stelde de burgemeester van Heer dat het idee van werkkampen was geboren in gesprekken met collega-burgemeesters. Ook stelde hij dat hij totaal verkeerd begrepen was: "Uit de krantenberichten zal men kunnen afleiden, dat ik de oprichting wil van een soort concentratiekamp met dwangarbeiders. Dat is natuurlijk onzin. Ik vind alleen, dat men de mogelijkheid moet hebben om de parasieten te dwingen hun betalingsplicht ten opzichte van de in de steek gelaten kinderen te doen. Zo'n mogelijkheid kan worden gemaakt in een aanvulling van de Algemene Bijstandswet of van artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht of in een apart wetje. En kampen behoeft men er niet voor in te richten. We hebben immers Veenhuizen al? Een dergelijk werkkamp is niets nieuws, men stuurt daar ook automobilisten heen die wegens herhaalde dronkenschap zijn opgepakt, maar ook landlopers. In de gevangenis kosten ze alleen nog maar meer geld en ze worden er geen steek beter van. Vraag me niet hoe die werkkampenkwesties allemaal dienen te worden geregeld. Dat dienen deskundigen maar voor hun rekening te nemen." Het kwam erop neer, wat hij bij herhaling bleef zeggen, dat hij alleen had geprobeerd 'een schuitje los te maken', hetgeen volgens hemzelf was gelukt.

The offshore radio archive
https://www.flickr.com/photos/offshoreradio/sets
STEEDS WEER AANGEVULD MET DE MOOISTE FOTO'S

Een GLUURDER in Groningen

tekst: Hans Knot

Soms, op zoek naar feiten voor een te schrijven artikel, kom ik in de krantenarchieven berichten tegen, die te mooi zijn om te laten liggen en dus tijd om ruim vijftig jaar later nog eens met anderen te delen. In gedachten sta ik in de kapsalon van mijn ouders aan de Korreweg in Groningen. Deze kapsalon was aan de straatkant gevestigd en voorzien van een etalage waar parfumerieartikelen en meer werden uitgesteld. Aan de binnenkant was de etalage afgesloten met glazen ramen, die voor meer dan de helft uit matglas bestonden. Je kon er net overheen kijken om 's avonds schimmen van voorbijgaande mensen te kunnen zien. Vaak dacht je dat het ging om vreemde types, die soms bij herhaling voorbijkwamen.

Misschien waren het geen vreemde types maar was het meer het gevoel dat mede door waarschuwingen van onze ouders was blijven hangen. Maar ook buurtvriendjes maakten je bang. Zo was er een brandgang tussen de Reigerstraat en de Tellegenstraat die zo donker was dat je er bijna niet doorheen durfde. En in weer een andere brandgang woonde een heks. Zo maar twee van de vele variaties, die waren voorbij gekomen in de eerste tien jaren van mijn leven. Het volgende verhaal kwam ik recentelijk tegen in een krant uit de jaren zestig, waarbij meteen de gedachte 'ja, dat herinner ik me nog goed' naar boven kwam. Ver weggestopt was het toch nog blijven hangen.

Het is een gebeurtenis geweest die in elke willekeurige stad had kunnen plaatsvinden; een gluurder die bij herhaling en vooral veelvuldig voor onrust zorgde in een woonbuurt. In dit geval speelde het zich af in Groningen en wel in de Petrus Driessenstraat en omgeving. Al anderhalf jaar had de buurt met grote regelmaat last van een gluurder waarbij de 67-jarige mevrouw A. de Kat-Van Delden op nummer 36 in voornoemde straat zelfs een speciaal aantekeningenboekje had gemaakt, waarin alle bewegingen van de gluurder van dag tot dag werden bijgehouden. Anderhalf jaar lang noteerde ze nijver wanneer er door een wat vreemd rondscharrelende voyeur aan haar, met een spijker geblokkeerde bel, werd gerukt of op uitnodigende wijze tegen de ruiten werd gebonkt. Op een nacht werd de tikker, die in de hele buurt al jaren bekend stond als 'de man met de lange benen' na een wilde klopjacht door buurtbewoners in nachtgewaad gegrepen.

Het zal een opmerkelijk tafereel zijn geweest in de donkere nacht. Een journalist van de lokale krant kwam op het idee om met de hulp van de vangers van de gluurder voor de lezers te reconstrueren wat er die nacht precies was gebeurd en hoe de buren in de daaraan voorafgaande periode tal van afspraken hadden gemaakt om de kans te zien de lastpost te pakken. Lees en huiver mee!

'Volgens de nerveus tikkende wekker van mevrouw De Kat was het half vier. Zij kon niet slapen en keerde zich om met de gedachte 'hij komt meestal alleen dinsdags en vrijdags'. Al sinds augustus 1965 leefde ze in een beklemmende onzekerheid of het 'de vent' ooit een keer zou lukken binnen te komen. Voor zij in de Petrus Driessenstraat ging wonen, opereerde de tikker annex de gluurder er ook al. Maar de man ging de laatste tijd steeds wilder te keer, en daarom heeft mevrouw De Kat een huistelefoon gekocht, die in verbinding staat met de slaapkamer van de buren.

Een paar dagen geleden heeft zij er nieuwe batterijen in gezet. Waarschijnlijk zijn ze vochtig geweest, want het apparaat zal vannacht niet werken. Plotseling, terwijl ze bijna insluimert, wordt er aan haar bel getrokken. De spijker houdt het en het wordt angstig stil. Door de Petrus Driessenstraat klinken lompe stappen. Aan vele deuren wordt gebeld. In vele bedden wordt gebeefd. Dan loopt 'de vent met de lange benen' door de brandgang om achter de huizen te komen. Hij komt hier al zolang, dat hij elk hekje kent en

weet welke achterdeur bij welke voordeur hoort.

Waarschijnlijk als gevolg van een geslaagd te noemen bezoek aan een horecabedrijf stapt de duistere figuur wat wankel over het achter-hekje van mevrouw De Kat en begint met een royaal handgebaar op haar ramen te bonken. Bevend klimt ze extra bang uit haar bed, omdat ze hem op donderdag niet verwacht had. Hij slaat ook harder dan anders op de ruiten. Ze schakelt haar huistelefoon in, maar deze weigert. Dan denkt ze aan de afspraak die de buren tijden geleden gemaakt hebben: ze geeft drie kloppen op haar slaapkamermuur, het teken voor haar ook op de begane grond wonende buurman om uit zijn bed te sluipen, zijn goed gesmeerde voordeur te openen en een korte druk te geven op de bel van de bovenbuur L. Broekman, die telefoon heeft. Deze weet dat hij na het gerinkel van de bel onmiddellijk 39333 dient te draaien: de politie.

Terwijl op het hoofdbureau van politie opdrachten worden verstrekt aan twee overvalwagens kijkt mevrouw Broekman uit het raam en ziet een vent met donker krullend haar door de straat sluipen. Hij gaat weer naar de doodlopende brandgang toe. Zoon Andries duikt volgens afspraak in zijn broek, rent katachtig over de straat en springt de brandgang binnen. 'De vent' maakt van schrik een paar ongecontroleerde bewegingen en meldt: "Ik ben hier geloof ik verkeerd". Andries bevestigt dat en biedt aan dat hij het voor 'de onbekende' het een en ander wel even zal uitzoeken.

Petrus Driessenstraat

Op het moment dat een tweede buurtbewoner op pantoffels de brandgang binnenwandelt, neemt de 'tikker' een fraai getimede sprong en rent door de Petrus Driessenstraat langs de Zeevaartschool in de richting van het Bernoulliplein. Andries zet de achtervolging in, maar hij struikelt en verliest zijn schoenen. Hij gaat vervolgens terug om samen met zijn vader in de auto te springen, terwijl een buurtbewoner de tikker blijft schaduwen. Tegen vier uur razen pa en zoon Broekman met hun auto over het Bernoulliplein en hun buren openen in pyjama en gewapend met wandelstokken de jacht op de man die waarschijnlijk de buurt jaren lang uit de slaap heeft weten te houden.

Op de Korreweg ziet Andries de man hollen en als de auto nadert roept de onbekende "lift, alsjeblieft een lift". Dit had hij eigenlijk om tactische redenen niet moeten doen. Want Andries duikt uit de autostoel boven op de man en samen rollen ze ter hoogte van de Eerste Hunzestraat over de Korreweg. 'De vent met de lange benen' hijgt enorm, klaagt eerst over zijn buik, waar Andries op blijkt te zitten en komt dan op het heerlijke idee om te vragen een sjekje te mogen rollen. Andries wijst het verzoek zonder rijp beraad af en zijn vader rijdt voldaan over de prestaties van zijn zoon weer naar de Petrus Driessenstraat, waar twee wagens van de politie intussen volijverig speurend rondjes rijden. Op aanwijzingen van de heer Broekman spuiten ze met klagende banden naar de Eerste Hunzestraat, waar Andries de vermoedelijke tikker al een kwartier lang in bedwang heeft weten te houden. Vier agenten werken de man, die spartelt als een vers gevangen aal, in een politiewagen. Andries klopt zijn pak af en de bewoners van de Petrus Driessenstraat rijden weer naar hun bed terug.'

Een prachtige beschrijving in de lokale krant; een beschrijving die je heden ten dage zeker niet meer kan aantreffen in de vaak te snel en kortaf gevulde dagbladen. Het is te hopen dat de bewoners van de Korreweg en omgeving in Groningen, die dit verhaal hebben gelezen, rustige nachten gaan beleven.

Fietsen en nog eens fietsen

tekst: Hans Knot

Depo Fiets Amsterdam, 2000

Bij bezoeken aan grote steden als Berlijn, Londen en Antwerpen zagen we de afgelopen jaren op verschillende plekken fietsen gegroepeerd staan, die waren te huren voor rondritten door de stad. Vaak gesponsord door een grote maatschappij maar er dient wel voor de huur te worden betaald, wat voornamelijk gebeurt met betaalkaart of met behulp van de mobiele telefoon. Blauw van kleur was het bijvoorbeeld in Londen. Het deed me in gedachten terug gaan naar het witte fietsenplan dat in de jaren zestig voor het eerst het licht zag in Amsterdam.

Het idee voor de witte fiets dateert uit 1965 en kwam uit de koker van Provo. Wit van kleur en vaak niet de mogelijkheid deze op slot te zetten, had de fiets ondermeer als doel de luchtverontreiniging in de binnenstad van Amsterdam tegen te gaan. Provo stond vooral voor provocatie en tijdens een van de wekelijkse bijeenkomsten bij het Lieverdje werd op 28 juli 1965 het eerste exemplaar van het Witte Fietsenplan geopenbaard door Jasper Grootveld en meteen wit geschilderd. Deze provocatie leidde tot in beslagname van het eerste exemplaar door de politie, maar het idee was geboren.

PROVO'S FIETSENPLAN

AMSTERDAMMERS!
DE ASFALTTERREUR VAN DE GEMOTORISEERDE BOURGEOISIE HEEFT LANG GENOEG GEDUURD. DAGELIJKS WORDEN MENSENOFFERS GEBRACHT VOOR DE NIEUWSTE AUTORITEIT WAARAAN HET KLOOTJESVOLK ZICH HEEFT OVERGELEVERD: DE AUTO-AUTORITEIT. DE VERSTIKKENDE KOOLMONOXYDE IS ZYN WIEROOK, ZYN BEELTENIS VERPEST IN DUIZENDVOUD GRACHTEN EN STRATEN.
PROVO'S FIETSENPLAN BRENGT BEVRYDING VAN HET AUTO-MONSTER. PROVO LANCEERT DE
WITTE FIETS, IN OPENBAAR BEZIT.
DE EERSTE WITTE FIETS WORDT/IS WOENSDAG 28 JULI OM 3 UUR 'S MIDDAGS AAN PUBLIEK EN PERS AANGEBODEN BY HET AMSTERDAMS LIEVERDJE OP HET SPUI.
DE VERSLAAFDE CONSUMENT.
DE WITTE FIETS IS NOOIT OP SLOT. DE WITTE FIETS IS HET EERSTE GRATIS, GEKOLLEKTIVISEERDE VERVOERMIDDEL. DE WITTE FIETS IS EEN PROVOKATIE VAN HET KAPITALISTIES PRIVÉBEZIT; WANT
DE WITTE FIETS IS ANARCHISTIES.
DE WITTE FIETS KAN GEBRUIKT WORDEN DOOR WIE HEM NODIG HEEFT EN MOET ONBEHEERD WEER ACHTERGELATEN WORDEN. ER ZULLEN MEERDERE WITTE FIETSEN KOMEN TOT IEDER VAN HET WITTE VERVOER GEBRUIK KAN. MAKEN EN HET AUTOGEVAAR GEWEKEN IS.
DE WITTE FIETS SIMBOLISEERT EENVOUD EN HYGIENE TEGENOVER DE PROTSERIGHEID EN VUILHEID VAN DE AUTORITAIRE AUTO. IMMERS EEN
FIETS IS IETS, MAAR BYNA NIETS!

Provo werd vervolgens een politieke partij die zich ging inzetten tot het werven van stemmen voor de daarop volgende gemeenteraadsverkiezingen en begin 1967 leidde dit tot het toetreden tot de gemeenteraad. Een van de eerste taken van Provo raadslid Luud Schimmelpennink was de introductie van het witte fietsenplan, waarbij de gemeente Amsterdam gratis te gebruiken fietsen beschikbaar diende te stellen. Deze fietsen zouden overal kunnen komen te staan, zouden geen slot mogen hebben en gemeenschappelijk bezit dienen te zijn. Hij stelde voor de gemeenteraad 2000 exemplaren te bestellen die allen wit van kleur dienden te zijn.

Uiteraard waren er direct na de indiening van de plannen de reacties waar te nemen in de dagbladpers. Het was de Gemeenschappelijke Persdienst die de socioloog prof. dr. Sj. Groenman aanhaalde en waaruit bleek dat hij een warm voorstander was van de eventuele uitvoering van het witte fietsenplan, zoals dat door de provo's was geopperd. Het leek hem alleszins aanbevelenswaardig. Hij zei dit in een beschouwing 'Ruimte voor bewegende mensen, een bevolkingsprobleem', die hij als preadvies had uitgebracht voor een door de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Transport Ondernemingen (KNVTO)

georganiseerd congres 'Mobiliteit in gevaar'.

Dit congres werd op 21 februari 1967 gehouden in het RAI-gebouw te Amsterdam. Het was door de KNVTO georganiseerd om een bijdrage te leveren tot de vorming van een hoogst noodzakelijk geacht beleid op verkeersgebied. Behalve prof. Groenman hadden ook de heer A. Blankert, toenmalig hoofddirecteur van de ANWB en mr. M. G. de Bruin, directeur van de NV Nederlandse Spoorwegen, preadviezen uitgebracht, die op dit congres besproken werden.

Prof. Groenman kwam in zijn preadvies tot de conclusie dat de schaarste aan ruimte en de sociale rechtvaardigheid dwongen tot het ontwerpen van een samenhangend plan. Hij raadde hierbij aan het openbaar vervoer aantrekkelijk te maken. Verder pleitte hij voor een parkeerverbod in de binnenstad en voor een selectief gebruik van de personenauto en van een combinatie van vervoersmogelijkheden, waarbij ook voor de taxi's en de fiets een plaats was ingeruimd.

Over het witte fietsenplan zei hij: "Men kan zich dit zó denken, dat er een stedelijke fietsendienst wordt opgezet, die eigenaar is van tienduizenden of honderdduizenden fietsen. De gemeente zal een deel daarvan van de tegenwoordige fietseneigenaars overnemen volgens een vergoedingsregeling. De stedelijke fietsen zouden inderdaad wit geschilderd moeten worden en alleen mogen worden gebruikt binnen een nauwkeurig aangegeven zone, wat mij betreft een blauwe zone, omdat de tegenwoordige blauwe zone haar zin zou verliezen. Deze fietsen zouden op een aantal verzamelplaatsen aan het begin van de dag aanwezig moeten zijn, onder andere op de parkeerplaatsen aan de rand van de stad, wat met zich meebrengt dat de blauwe zone daar al via invalsgleuven haar begin zou moeten vinden."

Geen slot betekende ook dat het gebruik van de fietsen kosteloos diende te zijn. Iedereen mocht, volgens het plan van Provo, elke fiets vrijelijk pakken en kon haar overal in de stad neerzetten. De gebruikte fiets kon vervolgens dan door iedereen voor een nieuw ritje in tijdelijk bezit worden genomen. Hier sloot het plan aan bij een helaas ingeburgerd rakende gewoonte van tieners en studenten om zich tijdelijk meester te maken van een willekeurige fiets die zij te pakken konden krijgen om deze geheel ergens anders onbeheerd achter te laten.

Het witte fietsenplan was overigens een getrouwe kopie van het systeem dat destijds op grote vliegvelden (Kennedy-Airport, Orly) in gebruik was genomen voor het vervoeren van colli: 'men pakt daar een soort

Ook een idee van Luud Schimmelpennink: de witkar

karretje, waarvan er velen staan, laadt er zijn bagage in en gaat naar een volgend doel en tenslotte laat men het voertuig aan zijn lot over'. Zoals de supermarkt de bezoekers op haar domein vrijelijk karretjes en mandjes ter beschikking stelt en sommige musea sloffen, was dit het idee voor de stad Amsterdam met de witte fietsen. Het principe was hetzelfde, al was de schaal verschillend. Dit alles impliceerde dat het witte fietsenplan ook inhield dat er een gemeentelijke dienst diende te komen die zorgde voor onderhoud en juiste distributie (in de avonduren verzamelen van de fietsen en over depots verspreiden).

Andermaal Professor Groenman destijds over het plan: "Er zouden zoveel witte fietsen moeten zijn, dat men er in de stad altijd wel een zal kunnen bemachtigen. Het zou dus ook geen zin hebben om zich er een toe te eigenen en een over te schilderen. Wil men de bewoners van de stad en haar forenzen-nederzettingen voor de fietsendienst een jaarlijkse retributie laten betalen, dan kan men bij de berekening daarvan rekening houden met de besparing op parkeermeters en parkeerwachters, op benzineverbruik en ergernis en tijdverlies. Men kan het achterwege blijven van miljoenenuitgaven, voor doorbraken en dempingen, in de calculatie betrekken. Dit is niet een wild plan. Het is opgebouwd uit al aanwezige elementen."

Het Witte Fietsenplan werd wel in behandeling genomen maar de gemeenteraad van Amsterdam voelde weinig voor invoering. Gemeenteraadslid en Provo Schimmelpennink stortte zich vervolgens op het ontwikkelen van de witkar, een elektrisch aangedreven driewieler die door deelnemers aan het project op een depot kon worden gehuurd voor een ritje naar een ander depot.

Jaren later, in 2000, werd in Amsterdam wel een proef gedaan met witte fietsen, 'depo' genaamd. Ook dit project kwam uit de koker van Schimmelpennink. De fietsen, van een zeer afwijkend model, konden uit een automatisch beheerde stalling worden geleend door een aangepaste giropas in te voeren in de terminal van de stalling. De proef, waarin het Gemeentevervoerbedrijf Amsterdam (GVB) en de Postbank participeerden, werd na enkele maanden gestaakt. Doordat de stallingen niet sterk genoeg waren, werden veel fietsen gestolen. Plannen voor een sterker type stalling werden door het GVB afgewezen. Het aantal stallingen was bovendien te klein om de proef te laten slagen.

Witte fietsen op De Hoge Veluwe, 1982

© Jan van Heeren

Wel werd in 2006 de OV-fiets in Amsterdam geïntroduceerd, wat vergelijkbaar is met het huurfietsenbeleid in steden als Berlijn, Londen en Antwerpen. Het systeem van de witte fiets werd op een andere plek in Nederland wel zeer succesvol. Al in 1974 werden de eerste witte fietsen geïntroduceerd in het Nationale Park de Hoge Veluwe. In een aantal depots staan de fietsen daar klaar die gratis mogen worden gebruikt. Ze zijn afwijkend van model en kunnen niet op slot worden gezet. In 1974 begon men het experiment met 50 witte fietsen, een aantal dat opgelopen is tot bijna 2000 exemplaren.

MET MELK MEER MANS

tekst: Hans Knot

Als je goed nadenkt, komen er een heleboel attributen in gedachten weer tevoorschijn die vroeger al dan niet een rol speelden in het dagelijks leven. Hoe werden we wel niet tijdens onze lagereschooltijd bewust gemaakt van het dagelijks dienen te drinken van een bepaalde hoeveelheid melk, die noodzakelijk was om gezond te blijven en vooral voor jongeren van grote dienst was om sterker in het leven te komen staan. 'Met melk meer mans', was de slogan die er, bij wijze van spreken, in werd gestampt bij de jongeren in de eind vijftiger, begin zestiger jaren van de vorige eeuw. Het initiatief was afkomstig van het Nederlands Zuivelbureau.

Het was de tijd dat de melkboer nog langs de deur kwam en iedere melkboer zijn eigen route had. Een half litertje melk kon je zo van de kar halen door een pannetje mee te brengen naar de melkboer. Maar ook in de kruidenierszaken kwamen voorzichtig de stalen kratten met halve en hele literflessen melk in de verkoop. En wie herinnert zich nog de kuipjes met melk waar je, met behulp van een rietje de melk tot je kon nemen?

In Groningen kwam de directie van de DOMO, de belangrijkste melkfabriek van Stad en Ommeland, in 1962 op het idee om haar melkproduct op nog een andere manier aan de 'man' te brengen, namelijk door de installatie van melkautomaten, die op diverse punten in de stad werden opgesteld. In eerste instantie werden de automaten gezien als een prachtige aanvulling op de consumptiemaatschappij maar al vrij snel werden er ook de nodige kritische noten geuit als zou de melk, die niet het volledige condenseren procedé had

doorlopen, zeker niet gezond zijn voor kleine kinderen en zwangere vrouwen.

Maar de automaten bleken op een bepaald moment nog met iets anders te maken te krijgen, namelijk vernielzucht. Begin februari 1967 bleek er een einde te komen van de verkoop via de melkautomaten in de stad Groningen toen bekend werd gemaakt dat de laatste twee nog aanwezige automaten – op het Hereplein en het A-kerkhof, die week zouden worden weggehaald. De directie van de DOMO was tot dit besluit gekomen naar aanleiding van de talrijke vernielingen die in het jaar daarvoor hadden plaatsgevonden, waarbij onder meer twintig maal een plastic automatenkap kapot geslagen werd. Een brandstichting in het apparaat op het Hereplein had trouwens voor de DOMO-directie de deur dichtgedaan.

In 1962 verscheen de eerste melkautomaat in het Groninger stadsbeeld, weldra gevolgd door vier andere exemplaren. Het eerste anderhalf jaar ging het, volgens de directie van de DOMO, goed, maar niet veel later begonnen de problemen. De melkautomaat, die opgesteld stond aan de Korreweg, werd zo grondig vernield, dat herstel niet meer mogelijk bleek. Weer anderhalf jaar later diende de automaat in het Stadspark te worden afgeschreven, omdat de muntgleuf constant verstopt zat door ijscostokjes. Kort daarop sneuvelde automaat nummer drie.

Uit hun bed gebelde DOMO-functionarissen troffen op de Grote Markt nog slechts een van melk druipende ruïne aan. Het langst hielden de automaten op het A-Kerkhof en het Hereplein stand. De laatste maanden van 1966 werd het aantal vernielingen daaraan echter zo groot, dat de verzekeringsmaatschappij het nauwelijks bij kon benen. Een nare bijkomstigheid was, dat na elke vernieling mensen hun goede geld in de defecte automaat kwijtraakten, zodat het bij de DOMO klachten regende. Een en ander heeft de DOMO-directie destijds tot de conclusie gevoerd, dat het in Groningen niet mogelijk was melkautomaten zonder controle op straat te zetten.

De automaten werden wel hersteld met als doel deze te plaatsen bij fabrieken en scholen waar wel controle kon worden uitgeoefend. Bij de DOMO hoopte men, dat ze dan eindelijk eens hun geld zouden gaan opbrengen. Zelf heb ik de automaten nadien niet meer in het stadsbeeld terug gezien, laat staan bij scholen en fabrieken. Bij het Provinciaal Elektriciteitsbedrijf Groningen, waar ik in de tweede helft van de jaren zestig werkzaam was, kregen vooral de mensen die in de fabriek werkten en dus veel met kolengruis in aanraking kwamen, korting op de melk via melkbonnen die hen ter beschikking werden gesteld. De melkautomaat verschijnt de laatste jaren elders in Nederland weer in beeld, voornamelijk in de omgeving van melkfabrieken en grote boerderijen.

tekst: Hans Knot

Ferre Grignard in Groningen

Komende uit een gezin van zes kinderen besefte ik zo rond mijn 21ste dat als één van de jongsten (deel van een tweeling) wij veel meer vrijheid kregen dan de andere broer en zussen. Maar dat kan ook een gedachte zijn die niet strookt met de waarheid. Natuurlijk had iedereen zijn eigen uitjes maar ik kan me niet voorstellen dat de ouderen tijdens het 17de levensjaar al popconcerten bezochten, zoals bij mij het geval was.

Wat ik me wel herinner is dat mijn tweelingbroer nooit meeging maar zich vooral bezighield met vrijwilligerswerk op het clubhuis SFL op het Boterdiep, waar ook mijn oudste broer actief was. Waar ging je dan heen in Groningen in bijvoorbeeld 1966-1967? Je had natuurlijk het Krotje op de grens van Helpman en de nieuwe wijk De Wijert. Daarnaast waren er bijvoorbeeld het Koffiehuis van Adje, in een zijstraat van het Boterdiep. Hierover een andere keer meer. Een derde tent, die ik wil noemen, was Concerthuis de Jong aan de Hereweg in Groningen. In 1966 werd deze ruimte ook regelmatig ter beschikking gesteld aan 'Daddle Doofy', een jongerengroep die een andere ruimte al vrij snel ontgroeide en dus onderdak kreeg bij De Jong.

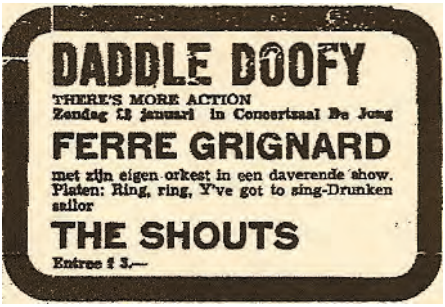
DADDLE DOOFY
THERE'S MORE ACTION
Zondag 15 januari in Concertzaal De Jong
FERRE GRIGNARD
met zijn eigen orkest in een daverende show.
Platen: Ring, ring, I've got to sing-Drunken sailor
THE SHOUTS
Entree f 3.—

Daar kon je heen gaan voor uitschieters als het ging om de optredende groepen. Het was eind januari 1967 dat 'Daddle Doofy' via een advertentie een daverende show van Ferre Grignard aankondigde, daarbij begeleid door zijn eigen orkest. Het vond plaats op een zondagavond tussen 10 en 11 uur.

De entree, voor die tijd redelijk, was drie harde guldens. Maar reken er maar niet op dat de Belgische zanger van het protestlied een eigen orkest bij zich had. De zanger liet zich begeleiden door twee gitaristen en een tamboerijnspeler, zong hoofdzakelijk Engelse en Amerikaanse folksongs en blues nummers. En er kon ook echt niet gesproken worden van een daverende show, want samen met zijn begeleiders zat Ferre rustig op het toneel. Voor het publiek, de zaal was uitverkocht, was er geen mogelijkheid plaats te nemen op de stoelen want dan zou men niets zien. Anderen in de zaal gebruikten namelijk de stoelen en aanwezige tafels als staanplaats.

Gelukkig lukte het kwartet het om het publiek wel in vervoering te brengen en na iedere song was er enthousiasme van de zijde van het publiek door applaus en veel positief gefluit. Het was trouwens zijn tweede optreden dat weekend daar hij ook in Zuidlaren de

jeugd toezong met ondermeer zijn grote successen 'Ring ring I've got to sing' en 'Drunken Sailor'.

De Belgische zanger had verder een triest en te kort leven. In de Gazet van Antwerpen verscheen een tweetal jaar geleden een korte beschrijving.
http://www.gva.be/cnt/aid1469908/van-wereldhits-naar-de-vergetlheid-ferre-grignard-overzicht

Weet jij nog waar je eerste bezoek aan een popconcert zich afspeelde?

Caroline Continues

Paasweekend 2016 en vanaf het voormalige zendschip Ross Revenge waren programma's te beluisteren van Radio Caroline waarbij men historisch terug ging in de tijd naar Pasen 1964, 52 jaar geleden. Een historisch moment waarin de toenmalige radiosituatie ondermijnd werd door een nieuw radiostation dat zich volledig zou gaan richten op de jeugd. Miljoenen luisteraars en een veranderende radiosituatie waren het gevolg. In Nederland was er totaal geen sprake van lokale radio, commerciële radio en meer. Nee, er waren slechts Hilversum 1 en 2 en een paar uur regionale radio in een paar delen van ons land. In de kranten waren volop ingezonden brieven te lezen van ontevreden mensen:

LEKKER STOREN?

Graag zou ik hierbij een enorme aanklacht willen indienen tegen een enorm kinderachtige instantie, wiens sadistisch genoegen het is om, d.m.v. de aller-onmenselijkste geluidsstoringen, iemand het luisteren te beletten naar een radiostation, dat nou toevallig eens een keertje de muziek wil uitzenden, waar de doorsnee mens graag naar luistert. Hierbij doel ik dan speciaal op de testuitzendingen van „Radio Caroline" in de Nederlandse taal.

Waarom, zo vraag ik me af, gaat men niet eens een keertje een van de „grote" omroepverenigingen heerlijk zitten storen, die steeds maar „ouwe" muziek en dan nog liefst op een kerkorgel uitzendt. Dan kunnen ze tenminste de hele dag lekker blijver storen, terwijl ze slechts alleen 's nachts de bedoelde testuitzendingen van „Radio-Caroline" kunnen dwarsbomen.

Scharnegoutum. Een luisteraar.

Ross Revenge op Eerste Paasdag 2016
foto: Caroline Crew via Paul de Haan

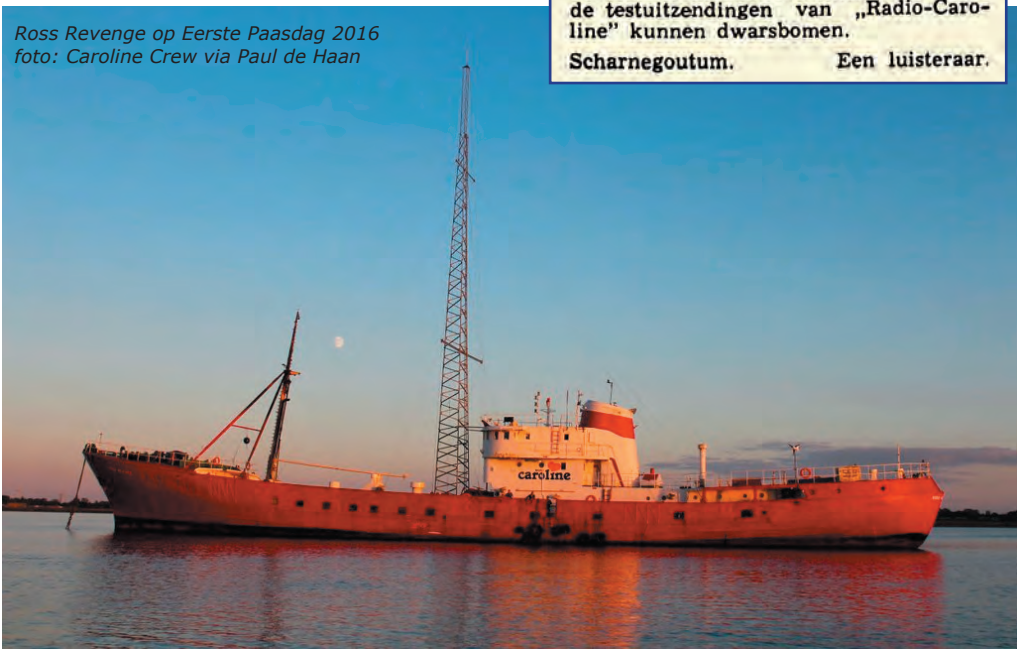

Kunst in het warenhuis

tekst: Hans Knot

Als ik tegenwoordig eens terugdenk aan wat we eens het warenhuis noemden: Vroom en Dreesmann zie ik in gedachten allerlei bewegingen die ik niet van de hoogtijdagen van het voormalige familieconcern ken. Een supermarkt in de kelder, Vendet in een bijgebouw. Niet alleen verkoop van wasmachines, ijskasten, radio's, maar destijds ook kostuums en jurken op afbetaling.

In 1967 kwam daar ook nog eens kunst, die te koop was tegen gemakkelijke betalingsvoorwaarden, in het grootste warenhuis van de stad Groningen. Pier Tania was destijds cultureel coördinator van de gemeente Groningen en hij was het die in februari 1967 de kunstafdeling op de tweede verdieping van het bijgebouw van Vroom en Dreesmann in de Roode Weeshuisstraat officieel opende. Het was destijds een uniek initiatief van de directie van VenD, genomen in samenwerking met de gemeente Groningen, de Raad voor de Kunst en de kunstgalerie De Mangelgang.

V&D Groningen

Het was een mooie verzameling van grafiek, gouaches en tekeningen van 35 Nederlandse kunstenaars, bijeengegaard door Leendert van Lagestein en zijn vrouw, beheerders van de Mangelgang. Niet alleen door de beeldende kunst te exposeren in of vlak bij de dagelijkse stroom van het grote publiek, maar ook door invoering van gemakkelijke betalingsvoorwaarden werd gehoopt de kunst naar een breder publiek te brengen. De Raad voor de Kunst van de gemeente Groningen betaalde de rente en administratiekosten, die betaald dienden te worden aan de financier.

Pier Tania
(VARA, archief Beeld en Geluid)

De financier van kunstuitstalling was destijds de financieringsmaatschappij Mahuko NV, een dochter van de Amrobank. Deze maatschappij had ook de afbetalingsvoorwaarden vastgesteld overeenkomstig de voorwaarden die geldig waren voor de zogenaamde persoonlijke leningen, met dit verschil, dat voor kunstwerken reeds van 100 gulden af krediet werd gegeven. Krediet werd alleen gegeven voor de aankoop van kunstwerken, waarvoor ook een Rijksaankoopsubsidie was toegekend. Deze subsidie van de staat, 25 procent van de prijs van het kunstwerk, werd door de financ ieringsmaatschappij beschouwd als de eerste aanbetaling op het kunstwerk. De koper kon dus kopen zonder een cent op zak. Hij kon

De Mangelgang, een gang naar V&D waard

Morgenmiddag om 4 uur opent de heer Pier Tania een tentoonstelling van Galerie De Mangelgang bij Vroom & Dreesmann Groningen.
Ter gelegenheid van het 20 jarig jubileum van Galerie De Mangelgang stelt V & D Groningen 200 m² warenhuisruimte beschikbaar voor een grote ekspositie van een 30 tal nederlandse kunstenaars.
Bij aankoop 25% korting (rijkssubsidie).
Introduktie van een eksklusief-Groningse regeling, voor kunst-op-afbetaling.
Wij stellen uw bezoek aan deze tentoonstelling bizonder op prijs.
De Mangelgang bij V & D gebouw Rode Weeshuisstraat, 18 februari tot 5 maart.

Grafiek, tekeningen en gouaches van
Theo Bennes Bonies Dick Cassée Jan Dibbets
Jef Diederen Geurt van Dijk Esto Ebbinge
Rob Figee Alphonse Freymuth Per Hakkaart
Sjouke Heins Anton Heyboer
Jacques van der Heyden Pieter Holstein
Sipke Huismans Jacob Rila van Kooten
Harrie van Kruiningen Abe Kuipers
Reinier Lucassen Jan Mantijn Werner Moonen
Kees Okx Zoltin Pester Karl Pelgrom Ben Peters
Hannes Postma Michiel Scatter Jan Sierhuis
Peter Struycken Martin Tieking Gerard Verdijk
Aat Verhoog Jaap Wagemaker Fie Werkman
Ans Wortel

betalen in zes of meer maandelijkse termijnen. Naar zijn financiële antecedenten werd slechts summier onderzoek ingesteld. Een voorbeeld van de bijdrage die de Raad voor de Kunst gaf: op een kunstwerk van 800 gulden betaalde het Rijk 25 procent subsidie, ofwel 200 gulden. De resterende 600 gulden werd door de koper betaald in zes maandelijkse termijnen van 100 gulden. VenD heeft destijds belangeloos medewerking verleend aan de advertentiecampagne en de inrichting van de tentoonstellingsruimte van 200 vierkante meter. De tentoonstelling was iedere avond tot 10 uur te bezoeken.

De opbrengst van de verkoop van deze tentoonstelling ging naar De Mangelgang, om deze galerie, die net als andere galerieën in Groningen op de rand van de rentabiliteit wankelde, te helpen. Tania wees er tijdens de opening op dat de individuele kunstenaars en de galerieën zich heel moeilijk konden veroorloven zelf krediet te geven. Van de zijde van de directie van VenD werd verklaard, dat men al jaren op zoek was naar een mogelijkheid iets te doen voor de kunst. Na de expositie werd de ruimte in het gebouw van het warenhuisconcern gebruikt voor de verkoop van eigen artikelen.

Het bleef echter niet lang stil rond de kunst en het warenhuis want een jaar later werd er weer volop gedaan aan promotie. Gedurende de maand februari 1968 stond de vierde verdieping van het pand van Vroom en Dreesmann in het teken van de kunst, waarbij het accent viel op de expositie '4-hoog Groningen'. Deze was onder auspiciën van het Groninger Museum georganiseerd op de vierde verdieping met een grootte van ongeveer 1000 m2. Met het unieke gebaar van de directie van het warenhuis om deze ruimte beschikbaar te stellen, werd er de mogelijkheid geschapen de kunst andermaal onder de aandacht te brengen van een veel groter publiek dan normaal werd bereikt. De keuzeheer van het Groninger museum had een selectie gemaakt uit de toen recente aanwinsten in de collectie moderne kunst, terwijl de galerieën Waalkens, Heins en Mangelgang waren uitgenodigd schilderijen, gouaches, plastiek en dergelijke te tonen van hun vaste kern van exposanten. In totaal kwamen er 240 kunstwerken bijeen van 40 verschillende kunstenaars.

Ook over deze tentoonstelling kwam cultureel ambtenaar van de gemeente Groningen, Pier Tania, aan het woord. De Groninger Gezinsbode was zijn klankbord destijds: "Wat men te zien krijgt is niet de privéhobby van een paar gekken. Integendeel. De tentoonstelling is met zorg samengesteld. Het zijn kunstwerken die sommigen het liefst zo met de asman zouden meegeven, maar die zeker met grote zorg zijn geselecteerd door heel deskundige lieden, die echt weloverwogen het gemeenschapsgeld voor deze aankopen hebben uitgegeven."

De tentoonstelling werd trouwens een aantal dagen later dan gepland geopend. Reden hiervoor was dat er een aantal bezwaren was binnen de organisatie tegen een zestal werken van de Amsterdamse kunstenaar Harry Huisman. Deze werken, die een zeer erotische inslag hadden, werden speciaal voor '4-hoog Groningen' ongeschikt geacht, omdat men daar in hoofdzaak een publiek verwachtte dat vreemd stond tegenover de moderne kunst. Galeriehouder Waalkens, tot wiens inzending deze zes werken behoorden, wilde ze aanvankelijk niet terugtrekken. Er werd echter een compromis gevonden door de werken tijdens de duur van de tentoonstelling openbaar te maken in het Groninger Museum in plaats van op de vierde verdieping van het warenhuis. Echter lang hebben deze ook niet in het Groninger Museum gehangen, want de Groninger politie verwijderde ze omdat ze te aanstootgevend werden beschouwd.

Bronnen:
Cassalade, personeelsorgaan van Vroom en Dreesmann, 1968 / Groninger Gezinsbode januari 1968 / Nieuwsblad van het Noorden januari 1967 / Persoonlijke notities Hans Knot

Nog lang niet uitgedraaid

De wederopkomst van de platenspeler is toch wel uniek te noemen, mede daar jaren geleden het door velen voorheen zo geliefde toestel was afgeschreven en afgevoerd. Ik kom weer volop advertenties tegen waarin de draaitafel voorzien van de modernste snufjes wordt aangeboden.

Het deed me trouwens ook terugdenken aan de schooltijd zo rond mijn tiende jaar dat ik met een van de schoolvriendjes zat te experimenteren met het bouwen van een jampotradio. Dat alles volgens een schema van Dr. Blan. Maar waren er ook handleidingen voor het zelf bouwen van grammofoonplatenspelers? Jazeker, en nog veel eerder gelet deze afbeelding van de voorkant van het instructieboekwerkje.

HANS KNOT

tekst: Hans Knot

1 april

Recentelijk had ik het met mijn oudste broer, fervent gelicenceerde zendamateur, over verre ontvangsten, waarbij een locatie werd genoemd die me deed terugdenken aan een gedenkwaardige 1 aprilgrap vele decennia geleden. Het onder de aandacht brengen van je eigen 1 aprilgrap is alleen mogelijk als je vooraf duidelijke afspraken maakt met de media. Zijn er nu volop media beschikbaar, in 1962 was dit wel zeer beperkt te noemen.

De kunstenaar Edo van Tetterode was slim genoeg geweest dat jaar contact op te nemen de NCRV, die een medewerker op hem af stuurde om Van Tetterode te interviewen. In het interview leek het erop dat hij een wereldberoemde deskundige was, uit Scandinavië afkomstig, die meer zou vertellen over een aangespoeld beeld, dat op 30 maart bij Zandvoort op het strand zou zijn gevonden. De deskundige diende vast te stellen om wat voor een beeld het zou gaan, waarbij het vermoeden werd geuit dat deze afkomstig was van het Paaseiland.

Niet alleen was de NCRV genodigd maar had men flink aan de bel getrokken bij de schrijvende journalisten want velen verschenen, al dan niet vergezeld van een eigen fotograaf, in Zandvoort om verslag te brengen. Ook de burgemeester van de gemeente, Mr. H.M. van Fenema, kwam naar het strand om zich op de hoogte te stellen van de vreemde vondst. Er werd de volgende dag dan ook in vele dagbladen melding gemaakt van de vondst, waarschijnlijk afkomstig van Paaseiland. Het beeld werd gevonden door de heer E. Fransen, exploitant van paviljoen 'Zuid', die ook in het complot was betrokken. Nadat op de televisie en in de kranten aandacht was besteed trokken duizenden nieuwsgierigen naar het strand van Zandvoort om het zware beeld zelf te aanschouwen.

Van Tetterode, beeldhouwer en in zijn vrije tijd toneelspeler, maakte weldra bekend dat hij de maker was van het kunstwerk, genaamd 'de Loeres'. De onthulling gebeurde vreemd genoeg niet in een programma van de NCRV maar tijdens een live uitzending van Brandpunt. Van Tetterode heeft naar aanleiding van deze grap destijds het Nationaal 1-aprilgenootschap opgericht. Vanaf 1963 reikte hij jaarlijks een bronzen 'Loeres' uit voor de beste grap, niet alleen van 1 april, maar van het hele afgelopen jaar. Het genootschap stelde zich ten doel de humor in brede zin te bevorderen en heeft haar bekroningen na 1968 nog uitgebreid. Na de dood van Van Tetterode op 22 februari 1996 werden de activiteiten gestaakt en is het genootschap opgeheven.

Kijkend op Wikipedia leer je meer over Paaseiland, sinds 1995 op de Unesco lijst van Werelderfgoed. Het

eiland ligt in de Stille Oceaan, op 3700 kilometer van het Chileense vasteland en op 4050 kilometer van Tahiti (Frans Polynesië). Het eiland is van vulkanische oorsprong en heeft de vorm van een driehoek, gevormd door de 3 vulkanen; de Maunga Terevaka, de Poike en de Rano Kau.

Paaseiland, in grootte vergelijkbaar met Texel, heeft ruim 5000 inwoners. Het eiland werd in 1722 op Eerste Paasdag door de Nederlander Jacob Roggeveen ontdekt. Het eiland wordt door de inwoners 'Rapa Nui' genoemd. Hoewel Paaseiland behoort tot Chili, kennen de bewoners van het eiland niet dezelfde voorouders als hun landgenoten op het vasteland. De Paaseilanders stammen af van de Polynesiërs.

Zij zetten hier waarschijnlijk in de vierde eeuw van onze jaartelling voor het eerst voet aan wal. Deze eerste bewoners zijn waarschijnlijk ook verantwoordelijk voor de realisatie van de rots sculpturen 'Moai' die over het gehele eiland te vinden zijn. En voor gelicenceerde zendamateurs is het een must eens te werken met een collega op de Paaseilanden.

Er waren in 1962 trouwens meer, al dan niet leuke, 1 aprilgrappen die de dagbladpers haalden.

Voor de categorie minder geslaagde grappen neem ik je mee naar Berlijn waar aan de toenmalige westkant van de muur gedacht werd dat men te maken kreeg met andermaal een vluchtpoging van Oost Duitsers via de Bernauerstrasse. Vanuit een pand in de straat, die dichtgemetseld was, bleek men met behulp van een zaklantaarn seinen te geven door een gat, dat in de dichtgemetselde ramen was gemaakt. Omdat uit dit huis en uit aangrenzende woningen reeds tientallen Oost-Berlijners de sprong naar de vrijheid hadden gewaagd, sloegen de politiemannen aan de westerse kant terstond alarm. De brandweer kwam met een vangnet en ook arriveerden extra politiepatrouilles. Toen er honderden helpers en belangstellenden verzameld waren, staken twee Oost Duitse VOPO's hun hoofd door het gat in de 'muur' van het huis en riepen luidkeels: "één april". Een bericht dat trouwens wereldwijd werd gelezen daar het door AP op de telex was gezet.

Tijdens de uitzendingen van 1 april 1962 via Radio Moskou werd in een van de programma's door een presentator eerst uitgelegd wat er gebruikelijk aan grappen op die bewuste datum de wereld werd in geslingerd. Daarna vertelde hij over een bijzonder gebeuren aan de oevers van het meer van Genève, op de plek waar het Palais des Nations is gevestigd. Op die dag was daar een conferentie aan de gang, bijgewoond door vertegenwoordigers uit 17 landen met als topic het ontwapeningsprobleem in de wereld. Men liet een klankbeeld horen waarin het onderwerp aan bod kwam.

Vertegenwoordigers van landen kwamen in de reportage bij het meer hun wapenen inleveren, waarbij het een en ander misging. Zo sprong een Amerikaanse admiraal bij het zien van het tot zinken brengen van een Polarisraket in het water met de kreet: "Ik volg je mijn liefste", waarna de man, gestoken in parade-uniform met vele medailles en zwaard onmiddellijk in de golven verdween. Later zou blijken dat het een ongelukkige aandeelhouder was van de industrie die de raketten vervaardigde. De speciale uitzending van Radio Moskou eindigde met de zin: "Helaas, het vreselijke ongeval was slechts een één april grap."

Bronnen:
NPO Geschiedenis
Nieuwsblad van het Noorden 2 april 1962
Zandvoort vroeger
1 April Genootschap

Al bestaat het 1 April Genootschap (zie vorige artikel) niet meer, ook anno 2016 probeert men anderen nog steeds op het verkeerde been te zetten op 1 april. Soms kunnen we echter veel te achterdochtig zijn. Zo zou Boudewijn de Groot op 1 april 2016 het nieuwe internet themakanaal van Veronica openen: Flower Power Radio. Het bleek niet om een grap te gaan zodat de flower power hits heden gewoon te beluisteren zijn via internet. Ook het vernieuwde KBC Radio besloot, gedurfd, om als startdatum 1 april uit te kiezen.

Na maanden van testen was het zover: vanaf 1 april kwam KBC Radio met een compleet gepresenteerde dagprogrammering vòl bekende namen. Zo kwam Dave Donkervoort (ex-Radio 10 & ex-100%NL) weer terug op de Nederlandse radio, maar ook Bob van Beeten (ex-Radio Nederland Wereldomroep & Transportradio) is thans weer te beluisteren met zijn populaire programma "Onderweg". Het team is niet compleet zonder bekende DJ's als Bart van der Molen (ex-3FM) en Edwin Simonis (ex-Radio Keizerstad). De programma's zijn 7 dagen per week in heel Nederland te beluisteren.

KBC Radio zendt uit vanaf het zendschip Jenni Baynton op 1602 kHz, middengolf. De programma's vanaf de Grote Rode Boot zijn ook te horen op DAB+ in Noord-Brabant, Limburg, Zeeland, Friesland, Flevoland en een groot gedeelte van Noord-Holland. Voorts ook via internet op kbcradio.nl en op smartphone of tablet via TuneIn. KBC Radio brengt vanaf de Grote Rode Boot elke dag "de soundtrack van je leven". Meer dan 50 jaar hits, vanaf de originele vinylsingles en CD's. KBC Radio: "Jouw Hits, Jouw Station!"

© Hans Knot

Op 15 april jl. trof Hans Knot in Harlingen een mistige haven aan, compleet met zendschip!

Kölner Dom foto: Florian Mohne - WDR

Het klokkenspel van de WDR

tekst: Hans Knot

Een verborgen radioschat is in Duitsland naar buiten gebracht. De WDR heeft namelijk een schat aan klokkenopnamen uit haar archief openbaar gemaakt. De verzameling van ontelbare opnamen is de laatste 45 jaar opgebouwd. Het archief 'Glockenpforte' is recentelijk geopend als onderdeel van het religieuze aanbod op de internetpagina's van de WDR. Sinds 1945 zendt de WDR op zondagen en ook op feestdagen religieuze bijeenkomsten uit, die worden verzorgd vanuit kerken in Nordrhein Westfalen en Noord Duitsland.

Alle uitzendingen worden ingeluid met klokkengeschal van de kerk waarvan uit het programma plaatsvindt. Sinds het einde van de jaren zestig worden al die programma's opgenomen op geluidsband en vervolgens gearchiveerd. Uiteraard werd later omgeschakeld op archivering op cd en nog weer later op externe schijven. Voorlopig ziet men bij de WDR de 'Glockenpforte' nog als een bouwterrein.

Zo zijn er al vele 'klokken' te beluisteren maar ontbreekt nog de nodige achtergrondinformatie betreffende de kerk waartoe ze behoren. Ook ontbreken de nodige foto's of ander beeldmateriaal. Daarom roept de WDR, via de religieredactie, haar luisteraars, de bezoekers van de site en liefhebbers van het klokkenspel op mee te helpen aan verdere invulling van de site en de nodige informatie en foto's aan te leveren.

Op de website bevindt zich al een 'poort' die toegang geeft tot een aanbod aan klokken uit de grote steden van het land. Men gaat ervan uit dat door de samenwerking met het publiek het aanbod op een natuurlijke manier zal groeien en spoedig ook de klokken uit kleinere plaatsen zijn te zien en te horen via:
www.religion.wdr.de

Internet Surftips

Samenstelling:
Hans Knot
Martin van der Ven

Tijd voor een bijnaam in de lange rij ooit op een zeezender gebruikt. Dit keer een gebruikt in de programma's van Radio Noordzee en wel gehoord op 4 juli 1972 toen Leo van der Goot zijn collega Gerard Smit 'Smijt' noemde. De complete lijst met bijnamen kun je vinden op www.hansknot.com

Hier ook twee interessante links betreffende Radio Syd:
http://blogg.sydsvenskan.se/forsvunnamalmo/2016/01/19/radio-syd-nu-i-bokform

http://www.svt.se/nyheter/regionalt/skane/radiopiraterna-harjade-pa-oresund?cmpid=del%3Apd%3Any%3A20160120%3Aradiopiraterna-harjade-pa-oresund%3Anyh

Een andere interessante link is die waarin wordt verwezen naar een BBC special van 50 minuten uit het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw waarin Radio One, zoals het toen functioneerde, wordt geportretteerd. Ondermeer zie en hoor je Tony Blackburn, Jimmy Young, Rosko, Kenny Everett em John Peel.
https://www.youtube.com/watch?v=L6tBzY8EHgk

tekst: Hans Knot

Recensie

Titel: **ONDERSTEBOVEN**
Subtitel: Jouw Nederland in de jaren 60
Auteurs: Petra Broers, Rebecca Wilson en Suzanne Hertogs
ISBN: 9789462491021
Pagina's: 130
Illustraties: Rijkelijk gekleurd
Prijs: Euro 19,95
Uitgever: Walburg Pers, Zutphen
Jaar: 2016

Met vreugde kijk ik uit naar de nieuwe NTR/VPRO-geschiedenisserie die zal gaan over de roerige jaren zestig. Ik ben de bezitter van een groot aantal boeken dat betrekking heeft op de rijke geschiedenis van de jaren zestig van de vorige eeuw, waarbij deze boeken altijd weer een bron vormen voor mijn deel betreffende de geschiedschrijving van dit decennium; zo belangrijk voor de toenmalige jeugd, vaak ook deels de babyboomers genoemd.

Velen van deze groep zijn alleen maar aan het vooruitkijken geweest en hebben die roerige tijd achter zich gelaten. Het waren de jaren waarin eigenlijk, en dat geeft de titel van het boek aan, het leventje van de toenmalige jeugd geheel ondersteboven kwam te staan. De wereld brak voor ze open, er was financieel gezien veel meer mogelijk, men verzette zich tegen de overheid, de ouders, de kerk, de publieke omroepen en vertoonde tevens grensoverschrijdend gedrag.

Het rijke geïllustreerde boekwerk, dat prachtig is uitgegeven en goed in de hand ligt, zou juist op de leestafel van elke voormalige jongere uit de jaren zestig dienen te liggen om vooral vaak te worden opgepakt om door te bladeren, te lezen, te kijken en de hersenen aan het werk te zetten om de eigen herinneringen, die al zo vele jaren zijn weggestopt, naar voren te laten komen voor herbeleving.

Zelf heb ik wel eens de neiging tegen de kinderen te zeggen een lijstje te maken van zaken die tijdens

hun jonge leven zoal zijn veranderd, maar als we het over de veranderingen hebben dan is het vooral in de jaren zestig raak geweest. De wereld kwam geheel op de kop te staan, er was veel meer te beleven, de inkomens stegen snel, nieuwe producten kwamen op de markt, de huisdeur kon gemakkelijker worden geopend om een brede blik in het leven te nemen, maar er was ook veel onrust en opstand. Allemaal facetten die bij die jaren zestig thuis hoorden en dan heb ik slechts een aantal voorbeelden genoemd.

Maar ook voor de ouders van deze babyboomers werd de wereld wijder en kreeg men meer mogelijkheden tot ontwikkeling. De samenstellers van 'Ondersteboven' hebben een zo aantrekkelijk boek gemaakt dat het heel moeilijk maakt deze op de leestafel te laten liggen. Mijn eerste impressie, nadat ik het recensie-exemplaar had ontvangen was: 'Wauw, men heeft ondermeer duidelijk inspiratie opgedaan bij diverse uitgaven uit de jaren zestig, waaronder Hitweek'. Het is sprankelend en zoals men al stelt is het een boek om terug te rijden, voor terug te zweven, terug te wippen, waarbij tal van mensen aan het woord komt om hun beleven van de jaren zestig in tal van thema's te vertellen.

Of het nu een spannende toekomst voor de huisvrouw was, een opstandige priester, een overvloed aan 'schijven', de hippies, de studentprotesten, buitenshuis werken, de overdaad aan sigarettenreclames, het aanbod aan tijdschriften, de groenbeleving, de haardracht, de auto's van die tijd, kamperen, radio- en televisiebeleving; het komt er allemaal in voor. Mijn advies is snel naar de ouderwetse boekwinkel te gaan en daar het boek te gaan kopen, immers ook dat is een beleving op zichzelf.

Naast de uitgave van dit mooie boek: 'Ondersteboven' is er dus de televisieserie die op 19 maart van start gaat en een samenwerking is tussen NRT en de VPRO. Kees van Kooten is de beschouwer in de serie en heeft ook een prachtig voorwoord in het boek geschreven. Op acht achtereenvolgende zaterdagen wordt het programma uitgezonden om 20.30 uur op de NPO 2.

http://pers.ntr.nl//programma/Ondersteboven_Nederland_in_de_jaren_60/#sthash.1UGz81u1.dpbs

SMC SHOP

Bestellen: vermeld op de overschrijving aub uw adres en de bestelling.
Of stuur een mailtje met deze gegevens naar: info@mediacommunicatie.nl
Bankrekening: NL85 INGB 0004 0657 00 tnv Mediacommunicatie te Groningen

Het REM-eiland, de onstuimige geschiedenis van radio en tv Noordzee - Hans Knot
In 2014 is het vijftig jaar geleden dat Radio en TV Noordzee van start ging. Een commercieel station dat vanuit volle zee haar programma's richting Nederland straalde. Hans Knot belicht de opkomst en ondergang van deze unieke onderneming in zijn nieuwste boek.
€ 20,00 (NL) of
€ 26,00 (buitenland)

Laser 558 in mp3, giga set
Voor de ware Laser Lover is er deze DVD-box met ongeveer 575 uren aan MP3 opnamen, opgenomen vanaf de middengolf. Zowel Laser 558 als Laser Hot Hits en Laser 730 (de testen met de 'ballon') komen aan bod. Herbeleef het Laser-tijdperk van 1984 - 1987. VEEL uren voor weinig geld.
De complete box kost: € 15,00 (NL)/ € 20,00 (buitenland)

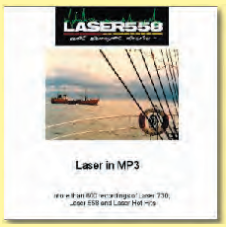

NIEUW!!! MONIQUE 963 - Jan-Fré Vos
Toen in maart 1980 de Mi Amigo zonk leek het gedaan met de Nederlandstalige zeezenders. Tot eind 1984. In december hoorden we ineens testuitzendingen van een nieuw Nederlandstalig station: Radio Monique.

Het station werd ongekend populair en had een grote schare luisteraars. Joost den Draaijer, Tony Berk en Stan Haag waren weer terug op de radio. Bijna drie jaar duurde het avontuur.

Op 25 november 1987 kwam de zendmast naar beneden en was het avontuur plotseling voorbij. Daarna kregen we nog Radio 558/Radio 819, maar die wisten, mede door het zwakkere signaal, niet meer zo populair te worden als hun voorganger.

Dit boek gaat over de periode 1984-1987, over de uitzendingen van Radio Monique vanaf de Ross Revenge. Het verhaal van hoge luistercijfers maar ook van stakende deejays die weer eens een keer naar hun zin te lang aan boord moesten zitten.
In de woorden van het station zelf: Radio Monique, het station voor jou en mij.
€ 21,95 (NL) of € 27,95 (buitenland)
(I.v.m. sterke stijging posttarieven naar het buitenland, zijn wij helaas genoodzaakt onze prijzen aan te passen)

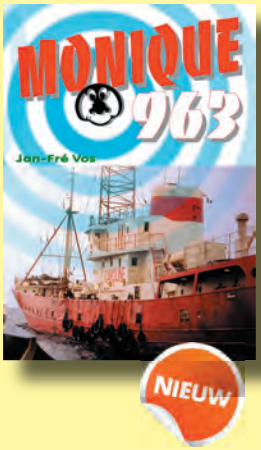

"Toen niets mocht en alles toch kon" - Kris Diercks
Ontdek waarom John en Yoko op de vloer van hun Rolls belandden toen ze België doorkruisten. Waarom Queen eigenaar werd van 65 fietszadels en de meiden van de The Ladybirds hun behaatjes in de coulissen lieten. *Toen niets mocht en alles toch kon* neemt je mee naar die boeiende tijd toen alles verboden leek en alles toch mogelijk werd. Geniet van de turbulente jaren met wonderlijke verhalen en pikante anekdotes over Phil Bloom, Hoepla, de baanbrekende Hitweek, Willeke van Ammelrooy en de blote bipsen van Mary Porcelijn. Maar ook over de omstreden minister van Justitie Alfons Vranckx, de zedenmeester van Jazz Bilzen, de modderpoel op Woodstock en de schandaalfilms Blue Movie en Deep Throat. Een rijk geïllustreerd boek in full color voor€ 24,95 (NL)

De gouden glans van radio, De turbulente geschiedenis van RNI - Ferry Eden/ Marc van Amstel
In het boek vertellen de booteigenaren Meister en Bollier en ook kapitein Harteveld hun verhaal en komen deejays als Joost den Draaijer, Jan van Veen, Ferry Maat, Tony Berk, Leo van der Goot, Hans ten Hooge, Andy Archer (e.a.) aan het woord over hun tijd bij RNI. Het is een kleurrijk boek met 160 pagina's, 175 foto's en circa 75 andere illustraties en de moeite waard voor zowel de toenmalige luisteraar van Radio Noordzee als de echte zeezenderfan.
Een rijk geïllustreerd boek in full color € 24,95 (NL) of
€ 30,95 (buitenland)